

Relevanta program i en föränderlig värld

Om fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogram

Relevanta program i en föränderlig värld

Om fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogram

Relevanta program i en föränderlig värld

Om fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogram

UHR:s rapportserie 2020:8, Universitets- och högskolerådet, oktober 2020

Kontaktperson: Conny Pettersson

Omslagsbild: Eva Dahlin

978-91-7561-081-8

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	8
Inledning	10
Bakgrund	10
Problemet formuleras	11
Syfte, frågeställningar och avgränsningar	14
Metod och genomförande	14
Rapportens disposition.....	15
De fem programmens mål	16
Allmänt om programmen	16
De fem programmen	16
Ett myndighetssamarbete – bakgrund	21
De tidiga åren	21
År av förändring	24
Nutiden och framtiden.....	25
Ett myndighetssamarbete – policyanalys	26
FN:s mål för hållbar utveckling och svenska regeringens strategi.....	26
Mål och strategier för att internationalisera utbildningen.....	29
Mål och strategier för biståndet	36
Slutsatser och reflektioner	43
Referenser	50

Förord

Under 00-talet fick dåvarande Internationella programkontoret (IPK) ansvar för att administrera fem utbytes- och stipendieprogram som finansieras ur Sidas biståndsbudget. När UHR bildades 2013 tog den nya myndigheten över ansvaret för programmen. UHR förmedlar internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.

UHR:s vision är *Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare*. I arbetet med internationella utbyten är visionen en grundpelare. Det ömsesidiga utbytet av erfarenheter och kunskap, mellan exempelvis lärosäten i Sverige och partnerländer, bidrar till kapacitets- och kompetensutveckling hos båda parter. Sida är en av UHR:s centrala samverkanspartner. UHR har ett regeringsuppdrag som omfattar flera utbytes- och stipendieprogram med finansiering genom Sidas biståndsanslag.

Under 2019/2020 har UHR genomfört en analys för att undersöka hur relevanta fem av de Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen som administreras av UHR är, i förhållande till UHR:s och Sidas myndighetsövergripande uppdrag, mål och strategier. Syftet är också att reflektera kring hur programmens relevans kan stärkas.

Analysen visar att de två myndigheterna på var sitt håll arbetar strategiskt med fokus i de sakpolitiska sammanhang som respektive myndighet verkar inom. Resultaten visar också att det inte finns en entydig och gemensam bild av de fem programmens strategirelevans. Det finns potential till utveckling och förbättring. Den bör i första hand ske på strategisk nivå mellan myndigheterna. Agenda 2030 är en lämplig referensram för en gemensam strategidialog. UHR kommer att fortsätta arbetet med att utveckla programmens strategirelevans, enskilt och i samverkan med Sida.

Maria Linna Angestav
Generaldirektör, UHR

Sammanfattning

Under 00-talet fick dåvarande Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK), ansvar för att administrera fem utbytes- och stipendieprogram som finansierades ur Sidas biståndsbudget. När UHR bildades 2013 gick IPK in i den nya myndigheten och programmen hanteras av UHR. De fem programmen är:

- Linnaeus–Palme (2000)
- Minor Field Studies (2002)
- Sidas resestipendium (2002)
- Athena (2007)
- Praktikantprogrammet (2011)

Alla program utom Praktikantprogrammet grundar sig på regeringsbeslut som anger förekomst, övergripande inriktning och finansiering. Omkring 2015 förändrades förutsättningarna för genomförandet. Budgetramen minskades, styrningen och uppföljningen av verksamheten stramades upp och extern projektrevision infördes. Sida har bedömt att flera av programmen har bristande relevans, och två har saknat finansiering under senare år. Parallellt pågår en dialog och samverkan om programmen mellan myndigheterna.

Programmets strategirelevans har en central fokuspunkt, den tematiska strategi som programmen relateras till: *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling* (KAPAME). Strategin gäller för perioden 2018–2022. I sin tur relateras strategin, enligt regeringen, till en bredare policykontext, där Sida som myndighet och svenskt bistånd verkar. Det kan kallas för biståndspolitiskt sammanhang och fungerar som en andra viktig fokuspunkt för att bedöma programmets strategirelevans. Strategin KAPAME, regeringens politik för global utveckling (PGU) och det biståndspolitiska ramverket – samtliga relaterar till målen i Agenda 2030.

Eftersom UHR ansvarar för de fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen, finns ytterligare en fokuspunkt för att bedöma programmets strategirelevans. Det kan kallas för utbildningspolitiskt sammanhang, i vilket UHR som myndighet verkar.

Det är i dessa primära och sekundära policykontexter som de fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen ska positionera sig för att formulera strategirelevanta mål och strategier för programverksamheten.

Det övergripande syftet i denna utredning är att:

- utreda hur relevanta de fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen är i sin nuvarande utformning i förhållande till UHR:s och Sidas myndighetsövergripande mål och strategier,
- reflektera kring hur programmets relevans kan stärkas.

Utredningen visar att det finns en möjlig konflikt mellan Sidas och UHR:s mål, sett strikt till kärnverksamheten: fattigdomsbekämpning i andra länder kan förefalla svårförenligt med kvalitetsutveckling vid svenska lärosäten. I ett bredare perspektiv är den potentiella motsättningen mellan myndigheternas övergripande mål svagare. Det globala genomförandet av Agenda 2030 och Sveriges politik för global utveckling är en gemensam bas för båda myndigheterna. En ökad strategisk internationalisering hos svenska lärosäten kan skapa mervärden både i Sverige och i samarbetsländer. De fem utbytes- och stipendieprogrammen har potential att vara, och är delvis redan, framgångsexempel på hur myndigheternas övergripande mål är förenliga, principiellt och praktiskt.

Utredningen ger inga handfasta råd eller förslag till hur mål och strategier i enskilda utbytes- och stipendieprogram kan justeras för bättre strategirelevans. Däremot ger den en inblick i de policykontexter som den befintliga strategin har sin utgångspunkt i; indirekt ger den också inblick i den policykontext som nästa, och andra framtida tematiska strategier kommer att ha utgångspunkt i.

Tidigare strategi för de fem Sidafinansierade programmen hade, ifråga om resursbasen, framför allt fokus på individen. Den nuvarande strategin (KAPAME 2018-2022) omfattar bredare kategorier av aktörer.¹ Frågan är vilket fokus framtida strategier kommer att ha. Ett sätt att hantera och anpassa verksamheten till större eller mindre förändringar av strategierna kan vara att betrakta och relatera programmets relevans till strategiövergripande kontexter. Programverksamheten kan på så vis bli mindre känslig för förändringar. I utredningen – i enlighet med svenska regeringens allmänna myndighetsstyrning – är Agenda 2030 ett lämpligt ramverk för det.

---

1. Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling. www.regeringen.se/4a17d4/contentassets/ba9cd152d7d74eb4a496cd5dbb88b418/strategi_kapacitetsutveckling_webb.pdf.

Summary

In the 2000s, the then International Programme Office for Education and Training (IPK), was made responsible for running the five exchange and scholarship programmes financed from Sida's aid budget. When the Swedish Council for Higher Education (UHR) was established in 2013, IPK was merged with the new agency and these programmes were then run by UHR. The five programmes are:

- Linnaeus–Palme (2000)
- Minor Field Studies (2002)
- Sida Travel Grant (2002)
- Athena (2007)
- Placement programme (2011)

All the programmes except the Placement Programme are founded on Government decisions about their existence, overall focus and financing. In around 2015, the conditions for running them changed; budgets were cut, control and follow-ups of activities were streamlined, and external project audits were introduced. Sida's evaluation is that several of the programmes lack relevance and, in recent years, two have been without financing. In parallel, there is ongoing dialogue and cooperation about the programmes between the agencies.

The strategic relevance of the programmes has a primary focus, which is the thematic strategy to which the programmes relate: the strategy for capacity development, partnership and methods that support the 2030 Agenda for Sustainable Development (KAPAME), which is for the 2018–2022 period. In turn, according to the Government, this strategy relates to a broader policy context that involves Swedish aid and Sida as an agency; this could be called the aid policy context and functions as a second important focus when assessing the programmes' strategic relevance. The KAPAME strategy, the government's policy for global development (PGU) and the aid policy framework – they all relate to the goals of the 2030 Agenda.

Because UHR is responsible for the five Sida-financed exchange and scholarship programmes, there is an additional focus when assessing of the programmes' strategic relevance; this could be called the education policy context, in which UHR works in its capacity as a public agency.

It is in these primary and secondary policy contexts that the five Sida-financed exchange and scholarship programmes must be positioned, in order to formulate strategically relevant objectives and strategies for programme activities.

The overarching purpose of this investigation is to:

- investigate the relevance of the five Sida-financed exchange and scholarship programmes in their current form, in relation to UHR's and Sida's agency-wide strategies and objectives,
- reflect on how the programmes' relevance can be improved.

The investigation shows that there is a potential conflict between Sida's and UHR's objectives, looking strictly at their core activities: fighting poverty in other countries may appear difficult to combine with developing the quality of Swedish higher education institutions. In a wider perspective, the potential contradictions between the agencies' overarching objectives are smaller. Global implementation of the 2030 Agenda and Sweden's Policy for Global Development is a shared foundation for both agencies. Increased strategic internationalisation at Swedish higher education institutions can create added value, both in Sweden and in partner countries. The five exchange and scholarship programmes have the potential to be and, to some extent, already are successful examples of how the agencies' overarching objectives are compatible, both in principle and in practice.

The investigation does not provide any concrete advice or proposals for how strategies and objectives can be adjusted to improve the strategic relevance of individual exchange and scholarship programmes. However, it provides an insight into the policy contexts on which the existing strategy is based; indirectly, it also provides insight into the policy context that the next, and future, thematic strategies will be based on.

Previous strategy for the five Sida-financed programmes, regarding their resource base, primarily focused on the individual. The current strategy (KAPAME 2018–2022) covers broader categories of actors.² The question is the focus of future strategies; one way of managing and adapting activities to match changes to strategies may be to consider and relate the programmes' relevance to overarching strategic contexts. Programme activities may thus become less sensitive to change. In the investigation – in accordance with the Swedish Government's governance of public agencies – the 2030 Agenda provides a suitable framework for this.

---

2. *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling* (KAPAME – strategy for capacity development, partnership and methods that support the 2030 Agenda for Sustainable Development). www.regeringen.se/4a17d4/contentassets/ba9cd152d7d74eb4a496cd5dbb88b418/strategi_kapacitetsutveckling_webb.pdf.

Inledning

Bakgrund

Internationalisering är en fråga som har betydelse för flera politikområden. Sveriges regering betonar exempelvis att internationalisering av universitet och högskolor höjer kvaliteten inom högre utbildning och forskning.³ Det finns många program som stödjer och finansierar internationellt samarbete och utbyte inom exempelvis EU och Norden, samt med låg- och medelinkomstländer. Stödet är olika utformat, har olika ursprung och sker via olika kanaler. Vissa program för internationellt utbyte genomförs med stöd av biståndsmedel och förmedlas via Sida. Universitets- och högskolerådet (UHR) administrerar och utvecklar sedan i början av 00-talet flera sådana program. Fem av dem behandlas i denna utredning.

Regeringen beslutade 2000 att Sida skulle inrätta och finansiera utbytesprogrammet Linnaeus–Palme och att dåvarande Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK) skulle administrera programmet.⁴ Två år senare togs ytterligare ett regeringsbeslut, som innebar att programmet Minor Field Studies (MFS) samt Sidas resestipendium fördes över till IPK, med fortsatt finansiering från Sida genom biståndsbudgeten. Sida ansåg att:

[D]et finns samordningsvinster med att överföra hanteringen till programkontoret som redan administrerar de av regeringen inrättade Linnaeus-Palme stipendierna och betonar framför allt att hanteringen av programmen kan få bättre kvalitet genom att den överförs till programkontoret [IPK].⁵

2006 fick både Sida och IPK uppdrag att utlokalisera arbetstillfällena till Gotland. Efter dialog mellan myndigheterna föreslog de i en gemensam rapport att ansvaret för programmet Den globala skolan samt ett utbytesprogram kopplat till gymnasieskolans yrkesförberedande program (det som senare skulle bli Athena) skulle överföras till IPK.⁶ När det gäller Den globala skolan formaliserades överförandet i regeringsbeslut hösten 2007,⁷ och för Athena togs regeringsbeslut i slutet av 2007.⁸ Slutligen tillkom 2011 ett praktikantprogram. Efter dialog med Sida ombads IPK att utarbeta kriterier och villkor för programmet. IPK och sedermera UHR, ansvarar sedan dess för att administrera och utveckla programmet.

---

3. Dir. 2017:19.

4. Regeringsbeslut: *Uppdrag att inrätta utbytesprogrammet Linnaeus-Palme* 2000.

5. Regeringsbeslut: *Uppdrag att hantera stipendieprogrammen Minor Field Studies och Internship* 2002.

6. *Vidgade och nya arbetsuppgifter för Internationella programkontoret för utbildningsområdet* 2006.

7. Regeringsbeslut: *Uppdrag att ansvara för programmet Den Globala Skolan* 2007.

8. Regeringsbeslut: *Uppdrag att ansvara för programmet Samarbete med utvecklingsländer* 2007.

Under 00-talet inrättades och/eller överfördes sammanlagt fem program för utbyten och stipendier samt ansvaret för Den globala skolan till IPK, alla finansierade av biståndsmedel genom Sida:⁹

- Linnaeus–Palme 2000
- Minor Field Studies 2002
- Sidas resestipendium 2002
- Athena och dess föregångare (SMUL) 2007
- Den globala skolan 2007
- Praktikantprogrammet 2011

Baserat på bland annat IPK:s verksamheter, bildades i januari 2013 den nya förvaltningsmyndigheten UHR. UHR övertog ansvaret för att administrera de fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen.

I slutet av 2015 aviserade Sida kraftiga nedskärningar i UHR:s budgetutrymme för 2016. Även om nedskärningarna var omfattande för alla program drabbades Athena och Sidas resestipendium särskilt hårt, eftersom inga medel alls beviljades för de programmen. I båda fallen sades att bristande relevans var en viktig anledning. UHR har inte ansökt om medel för Athena eller resestipendie-programmet i efterföljande budgetframställningar. Året efter, i 2017 års budgetframställan, utökades UHR:s totala budget återigen för tre av programmen: Linnaeus-Palme, Minor Field Studies och Praktikantprogrammet

Problemet formuleras

2013 gjordes – på initiativ av Sida – en extern översyn av Sidas finansiering av utvecklingsprogram som verkar för svensk resursbas.¹⁰ Det sammanföll med att regeringens tematiska *Strategi för kapacitetsutveckling och samverkan 2011–2013* led mot sitt slut – det var den strategi som reglerade många av Sidas resursbasprogram och de Sidafinansierade programmen som är aktuella här.

I översynen konstaterades bland annat att arbetet inom Den globala skolan var viktigt, men inte tillräckligt relevant utifrån strategin för kapacitetsutveckling. I förlängningen rekommenderades det att finansieringen för Den globala skolan skulle ske inom en annan strategi, vilket också senare genomfördes.¹¹

---

9. En kortare tid 2011/2012 fanns även forskningsprogrammet *Sida Research Training Partnership Program* hos IPK.

10. Svensk resursbas avser en bredare grupp av svenska aktörer inom offentlig och privat sektor såväl som i civilsamhället som kan bidra till att genomföra Agenda 2030 internationellt. Det finns två mål för Sidas arbete med resursbasutveckling: För det första att öka "antalet kvalificerade svenskar som arbetar i internationella och regionala organisationer genom rekryteringar till FN, Världsbanken och regionala utvecklingsbanker". För det andra att bredda "kapaciteten inom biståndet genom kompetensutvecklings- och utbildningsprogram för yngre personer". Resursbasbegreppet: www.sida.se/Svenska/engagera-dig/internationella-tjanster/.

11. Av detta skäl ingår inte Den globala skolan i denna utredning.

I översynen konstaterades det också att det finns "två olika fokus" för UHR:s administration och utveckling av de (fem kvarvarande) Sidafinansierade programmen:

Enligt regleringsbrevet från utbildningsdepartementet ska myndigheten, inom ramen för internationellt samarbete och mobilitet, 'särskilt redovisa hur man sprider resultat och andra erfarenheter från programmen i syfte att främja en ökad kvalitet inom utbildningsområdet'. Här ligger alltså fokus främst på att främja svenskt deltagande i programmen och dra nytta av erfarenheterna från internationella erfarenheter i det svenska utbildningssystemet. Som genomförare av Sveriges strategi för kapacitetsutveckling (på uppdrag av Utrikesdepartementet genom Sida) är fokus delvis ett annat: fokus ligger här på att bredda resursbasen och öka anställningsbarheten för personer som kan arbeta med utvecklingsfrågor i såväl Sverige som internationellt. I den följande bedömningen är det viktigt att hålla i minnet att UHR:s internationella avdelning har båda dessa uppdrag.¹²

Denna skillnad i målfokus är viktig att komma ihåg. Principiellt behöver det inte ses som "två olika fokus", utan kan uppfattas som en generell utmaning, att i samverkan mellan myndigheter svara upp mot såväl myndighets specifika mål som (delvis myndighetsömsesidiga) mål för programmen.

I slutet av 2013 lanserade regeringen en ny strategi för kapacitetsutveckling, med fokus på utbyten: *Resultatstrategi för kapacitetsutveckling och utbyten 2014–2017*. Den strategin förlängdes ett år medan arbetet med ytterligare en ny strategi pågick.

Sida levererade i början på 2018 en skrivelse till regeringen som underlag för den nya strategin, som höll på att tas fram. I skrivelsen kommenterade både Sida och UHR samverkan mellan dem.¹³ Bland annat konstaterades att det finns gemensamma nämnare som stärker sambanden och borde kunna vara en grund för utvecklad samverkan, även om det kan förekomma en viss spänning mellan de mål och strategier som respektive myndighet har.

Utvecklad samverkan kräver att mål och strategier för respektive myndighet klargörs. Det är särskilt betydelsefullt med bättre förståelse för om och hur olikheter i mål och strategier för respektive myndighet präglar samverkan och administration av de fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen.

Eftersom Sida verkar under Utrikesdepartementet och UHR under Utbildningsdepartementet befinner sig myndigheterna i olika politikområden. Det är viktigt att kartlägga och skapa insikter om huruvida det påverkar synen på utbytes- och stipendieprogrammen. Utgångspunkten i denna utredning är inte att lyfta fram eventuella skillnader, utan snarare att identifiera gemen-

---

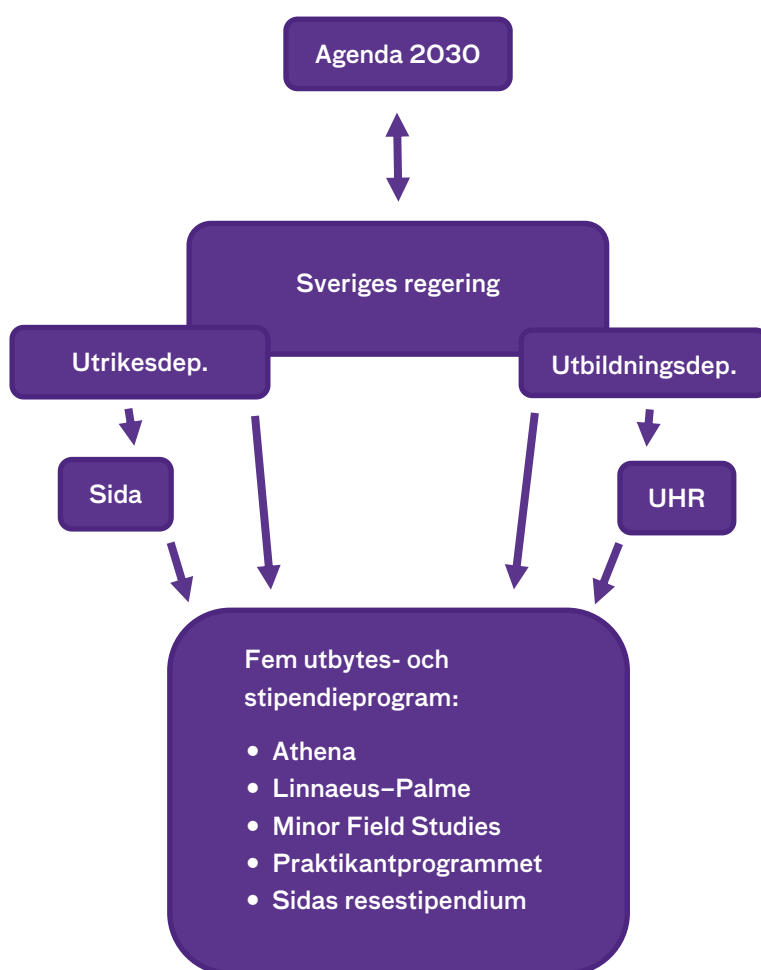
12. Översyn av utbildningsprogram inom Sidas uppdrag för resursbasutveckling 2013:16.

13. Underlag till ny strategi för kapacitetsutveckling som stöder hållbar utveckling och genomförande av Agenda 2030 samt utveckling och breddning av den svenska resursbasen 2018.

samma utgångspunkter eller policyområden att bygga utvecklingsmöjligheter på.

Eftersom regeringen är uppdragsgivare, tar kartläggningen avstamp i regeringens uppdrag till respektive myndighet och – i förekommande fall – till respektive utbytes- och stipendieprogram. Avstamp tas också i regeringens styrning av svenska förvaltningsmyndigheter, i detta fall specifikt styrning av statsförvaltningens arbete med Agenda 2030.¹⁴ Agenda 2030 är den mål- och strategipolicy som ska förena svenska myndigheter. Det är utgångspunkt för respektive myndighetsverksamhet som bedrivs enskilt eller i samverkan med andra. I figuren nedan visas policyramen för problemformuleringen:

Figur 1: Policyram för utredningen

14. Sveriges genomförande av Agenda 2030, Prop. 2019/20:188 www.regeringen.se/49dc90/contentassets/378ab5cbd6b148acaecce9413cc0e1ba/sveriges-genomforande-av-agenda-2030-prop.-201920188.

Syfte, frågeställningar och avgränsningar

Syftet med utredningen är att:

- utreda hur relevanta de fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen är i sin nuvarande utformning i förhållande till UHR:s och Sidas myndighetsövergripande mål och strategier,
- reflektera kring hur programmens relevans kan stärkas.

Syftet ramas in av följande frågeställningar:

- Vilka är de huvudsakliga motiveringar som anfördes när IPK (sedermera UHR) fick ansvaret för att administrera och utveckla programmen?
- Harmoniserar programmen med UHR:s myndighetsövergripande mål och strategier?
- Harmoniserar programmen med Sidas myndighetsövergripande mål och strategier?
- Vilka justeringar kan göras för ökad harmonisering?

Huvudsakliga avgränsningar:

1. Utredningen har inte till uppgift att undersöka resultaten och effekterna av programmen eftersom syftet är att undersöka strategirelevansen utifrån förståelse och implementering av policies.
2. Utredningen ska inte ge rekommendationer om att avveckla eller utveckla specifika program, utan presentera ett samlat underlag för sådana analyser och diskussioner inom myndigheten.
3. Utredningen omfattar inte Den globala skolan eftersom det sorterar under en annan strategi.

Metod och genomförande

Intervju- och textanalytisk metod

Programmets relevans undersöks i denna utredning bara på policynivå. Insamling och analys av data bygger på två metoder: intervjuer och textanalys av policydokument.

Den första metoden är semistrukturerade intervjuer. Det innebär att det finns en intervjumall, med en rad frågeteman som är gemensam för samtliga intervjuer. Frågetematiken är bred för att fånga in så många aspekter som möjligt. Respondenten uppmuntras även att ta egna initiativ till att ta upp teman som kan bidra.

Två utredare deltar i varje intervju. Rollfördelningen är både tydlig och anpassningsbar. Utredarna alternerar som samtalsledare respektive analytiker/antecknare under intervjun.

Totalt har 21 personer intervjuats – medarbetare och chefer – på två myndigheter och ett departement:

- Sida: 4 personer
- UHR: 14 personer
- UD: 3 personer

Antalet personer som är involverade på respektive myndighet är förhållandevis begränsat. Därför har det varit en utmaning att få en samstämmig bild av utsagorna. Intervjuerna har framför allt varit enskilda, i några fall har de skett i mindre eller större grupper. Tiden för de enskilda intervjuerna har varit cirka 45 minuter. Några personer har intervjuats vid flera tillfällen. I rapporten förekommer inga direkta citat från intervjuerna, endast parafra- seringar.

När det gäller den andra metoden – textanalys av policydokument – är utmaningen att orientera sig i flera sammanhang. Tillgången på information beror på hur sammanhanget definieras. I denna utredning utgörs sammanhanget av utredningens syfte och frågeställningar inramade av förutsättningar skapade genom nedanstående:

- Agenda 2030
- Regeringen (inklusive Utrikes- och Utbildningsdepartementet)
- Sida respektive UHR
- Fem utbytes- och stipendieprogram

Förutom de avgränsningar som beskrivits gjordes prioriteringar som är mer kopplade till vilken analytisk bredd och vilket djup som exempelvis Agenda 2030 eller regeringens överväganden problematiseras med i utredningen. Här finns en mängd policydokument som är potentiellt viktiga för de fem utbytes- och stipendieprogrammets relevans. Samtidigt är mängden policydokument och analytiskt material om programmen relativt begränsat. Det sätter i sin tur ramen för både bredd och djup för analysen i utredningen.

Ytterligare en avgränsning är att utredningen beaktar aktuella policydokument. I de fall det finns tidigare versioner är det de dokument som gäller 2018–2019 som ingår i studien. Något undantag görs från den regeln, för att förändringen av policyn över tid har betydelse. Därför förekommer det även uppdaterade versioner av vissa policydokument, giltiga för 2020.

Utredningen genomfördes under april 2019 till april 2020. Projektgruppen har bestått av projektledare Conny Pettersson och projektmedarbetarna Johanna Havdelin och Aleksandra Sjöstrand.

Rapportens disposition

Rapporten består av fyra övergripande delar, där de tre första är empirisk-analytiska och den fjärde är konkluderande och framåtblickande:

1. I den första delen presenteras de fem Sidafinansierade programmets mål.
2. Den andra delen baseras huvudsakligen på samtal med medarbetare från respektive myndighet. Fokus är IPK:s/UHR:s tidiga historia och de motiv som anfördes i organiseringen av de fem Sidafinansierade programmen.
3. Den tredje delen baseras huvudsakligen på analys av policydokument, som rör Agenda 2030 samt Sidas och UHR:s mål och strategier.
4. I den fjärde delen presenteras slutsatser och reflektioner.

De fem programmens mål

Allmänt om programmen

UHR ansvarar för att administrera fem utbytes- och stipendieprogram:

1. Athena
2. Linnaeus–Palme
3. Minor Field Studies
4. Praktikantprogrammet
5. Sidas resestipendium.

UHR:s ansvar för fyra av fem av programmen regleras i regeringsbeslut. Där framgår det också att programmen ska finansieras med biståndsmedel som förmedlas av Sida. Utöver dessa fyra administrerar UHR även Praktikantprogrammet, i enlighet med en överenskommelse med Sida; med finansiering från Sida.

Att urskilja giltiga mål och strategier för de olika programmen kan tyckas vara en enkel uppgift. Så är inte fallet. Mål- och syftesformuleringar förekommer i olika sammanhang, oftast samordnat, men det är inte helt klart vilket sammanhang som gäller. I grunden finns, i förekommande fall, regeringsbeslut eller motsvarande beslutsdokument. Det är givetvis en urkund, men samtidigt har programmens mål justerats under årens lopp. Omfattningen varierar. Orsakerna varierar också, även om en huvudorsak är nya Sidastrategier. Programdirektiv tillkom för några år sedan, som ett internt styrdokument för verksamheten, men har använts på olika vis och med varierande regelbundenhet. Till det kommer årliga budgetframställningar, riktade till finansären. Dessutom signaleras via olika kontaktytor – exempelvis på sajter som Utbyten.se eller Studera.nu – målformuleringar till olika intressenter och avnämare.

I utredningen har inte dessa oklarheter kartlagts närmare. Den följande översiktliga beskrivningen av de fem utbytes- och stipendieprogrammens mål gör en sammanvägning av olika källor.

De fem programmen

Minor Field Studies (MFS) inrättades 1968. I stora drag har det varit utformat på samma sätt genom åren.¹⁵ Programmet ger lärosäten möjlighet att stärka sin internationella profil och sina upparbetade internationella nätverk genom att erbjuda studenter stipendier för examensarbete i låg- eller medelinkomstländer. I IPK/UHR:s regi har syftet länge varit att öka svenska studenters kunskap, förståelse och engagemang för fattigdoms- och utveck-

---

15. Från början hette programmet MRT (Minor Research Training).

lingsfrågor samt att utveckla den svenska resursbasen.¹⁶ Sedan 2017 gäller ett delvis annat syfte:

Syftet med MFS är att ge svenska studenter möjligheter att skaffa sig kunskap om utvecklingsländer och utvecklingsfrågor. Instrumentet för detta är ett resestipendium för en mindre fältstudie under minst 8 sammanhängande veckor som underlag för en C- alt. D-uppsats eller examensarbete på motsvarande nivå. [...] MFS ska bidra till en breddad och utvecklad svensk resursbas för det multilaterala-, bilaterala- och regionala biståndet.¹⁷ [...] Programmet ska även bidra till att kvaliteten inom svensk högre utbildning höjs.¹⁸

Idag inkluderar syftet även vissa skrivningar om partnerskap:

Syftet med MFS-programmet i den programomgång som genomfördes under 2019 har varit att ge "lärosäten möjlighet att stärka sin internationella profil och sina utarbetade internationella nätverk genom att erbjuda studenter stipendier för examensarbete i låg- eller medelinkomstländer".¹⁹

Linnaeus–Palme (LP) inrättades 2000. IPK fick uppgiften att sköta administrationen, på uppdrag av regeringen. Tanken med *Linnaeus–Palme* var att främja internationalisering vid svenska lärosäten. I regeringsbeslutet finns specifika riktlinjer, exempelvis om betydelsen av ömsesidighet i utbyten (av lärare och studenter). Programmets båda delar, *Linnaeus* och *Palme*, är centrala, och representeras av parterna i utbytet.²⁰ Den första delen – *Linnaeus* – består av lärare och studenter i hemlandet (Sverige). Den andra delen – *Palme* – står för lärare och studenter i samarbetslandet. Den ömsesidiga nyttan mellan parterna, såväl akademiskt som erfarenhetsmässigt, ska vara i fokus för de utbytesprojekt som beviljas bidrag. Det betyder att samarbetet ska vara jämlikt, även om de resursmässiga förutsättningarna kan skilja sig åt mellan *Linnaeus*- och *Palme*institutionerna. Båda parternas specifika kompetens ska tas till vara inom projektet.

Syftet med LP framgår i 2018 års programdirektiv, med referens till både Sidas och UHR:s målformuleringar:

Från utrikes- och biståndspolitiskt håll är programmens huvudsakliga syfte att bidra till att bredda rekryteringsunderlaget av unga som kan

---

16. IPK:s riktlinjer för MFS 2003.

17. I enlighet med regeringens resultatstrategi för kapacitetsutveckling och utbyten 2014–2017. Strategin förlängdes ett år, till 2018.

18. UHR:s internationella avdelnings verksamhetsplan 2017.

19. Budgetframställan till Sida 2020 2019.

20. LP har varit snarlikt utformat under lång tid. I rapporten *Utbildning och forskning för strategisk internationalisering*, berättas om bakgrunden till programmet: Högskoleverket föreslog ett program för student- och lärarutbyten: kallat *Linnaeus*. Samtidigt höll Sida på att utveckla ett stipendieprogram – kallat *Palme* – som skulle bidra till kapacitetsuppbyggnad i Afrika, Asien och Latinamerika. De två slogs samman och bildade ett gemensamt program kallat *Linnaeus–Palme*. Utbildning och forskning för strategisk internationalisering 1998.

arbeta inom utvecklingssamarbetet både på hemmaplan och utomlands. Utöver det bidrar programmet till UHR:s mål om högre kvalitet i utbildningen genom internationellt utbyte och samarbete.²¹

I programutvecklingen har det varit viktigt för UHR att ta hänsyn till de intentioner som stipulerats i regeringsbeslut, och bygga vidare på dem.²² Exempelvis var målet för verksamheten – som det framställs på webbplatsen Utbyten.se – under 2019 att:

[S]tärka den institutionella kapaciteten hos lärosäten i låg- och medelinkomstländer, stärka partnerskap mellan svenska lärosäten och lärosäten i låg- och medelinkomstländer och att bredda intresset hos unga personer för utvecklingssamarbete. Utöver det strävar UHR också efter att internationellt utbyte och partnerskap ska bidra till högre kvalitet i utbildningen.²³

Den största delen av ansökningarna avser Linnaeus–Palme-partnerskap, där lärosäten lämnar in projektansökningar som rör partnerskap med lärosäten i samarbetsländer. Projekt söks vanligen på institutionsnivå på ett lärosäte, men det är också möjligt att lämna in ansökningar på central nivå.

Praktikantprogrammet placerades på UHR efter överenskommelse med Sida 2010/2011. Praktikantprogrammet ska bidra till stärkt partnerskap mellan det svenska civila samhället och organisationer i låg- och medelinkomstländer. Partnerskapet ska bidra till att förbättra levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom och förtryck. Det ska också bidra till hållbar utveckling. Genom programmet får unga svenskar som är intresserade av utvecklingsfrågor möjlighet att höja sin internationella kompetens på plats i ett låg- eller medelinkomstland. Målet är att deltagarna ska få ökat intresse och ökad förståelse för utvecklingssamarbete och andra kulturer. Programmet är en del av det svenska biståndet. Syftet formuleras:

Praktikantprogrammet är ett program som ger svenskar mellan 20 och 30 år, med lite arbetslivserfarenhet och som är intresserade av utvecklingsfrågor, möjlighet att höja sin internationella kompetens på plats i ett låg- och medelinkomstland.²⁴

I UHR:s budgetframställan för 2020 preciseras målet:

Målet för Praktikantprogrammet under 2019 har varit ”att bidra till stärkt partnerskap mellan det svenska civila samhället och organisationer i låg- och medelinkomstländer”. Det har också varit ett mål ”att bidra till den svenska resursbasen genom att ge praktikanten ökad kunskap om globala frågor; ökad förståelse för utvecklingssamarbetet; nya verktyg som underlättar att verka i globala sammanhang samt ökat eller

---

21. Programdirektiv för Linnaeus-Palme 2018.

22. Budgetframställan till Sida 2020 2019.

23. www.utbyten.se/program/linnaeus-palme-partnerskap/mer-om-programmet/.

24. Hantering av Praktikantprogrammet 2018.

fortsatt stort intresse för att arbeta med internationellt utvecklings-samarbete i framtiden".²⁵

Det är bara Sidas strategiska partnerorganisationer, tidigare ramorganisationer, som kan söka Praktikantprogrammet.²⁶ Det finns femton strategiska partnerorganisationer, som kan variera över tiden.²⁷ Det finns både direktförmedlande och vidareförmedlande organisationer.²⁸

Athena är ett program för globalt utbyte inom yrkesutbildning och ger stöd för samarbete med utvecklingsländer. Programmet kom till IPK/UHR genom regeringsbeslut 2007. Där anges att det ska finansieras av Sida. Upptakten till programmet var en ambition från regeringen att:

[t]a initiativ till ett program för samarbete med utvecklingsländer för yrkesutbildningar, motsvarande Linnaeus-Palme på högskoleområdet.²⁹

Programmet vänder sig till elever, lärare och personal i skolledande funktion. Syftet är att deltagaren skaffar sig internationell erfarenhet, utvecklar sina språkkunskaper, vidgar sina perspektiv och fördjupar sina kunskaper om omvärlden och sig själv. Det ska ge ökad förståelse för andra kulturer och för frågor som rör biståndsverksamhet, öka elevernas intresse för språk och stärka deras yrkeskompetens. IPK/UHR administrerade Athenaprogrammet mellan 2008 och 2015. Sedan dess är verksamheten vilande, med oklar framtida status.³⁰

Sidas resestipendium riktar sig till nuvarande och före detta studenter. Resestipendiet är avsett för obetald praktik utomlands, hos organisationer som är verksamma inom områden som berör det svenska utvecklingssamarbetet. Primärt rör det sig om FN-systemets Internship Programme, EU:s institutioner och andra internationella organisationer/frivilligorganisationer som verkar i linje med Sidas mål samt olika svenska delegationer och representationer. På webbplatsen Studera.nu står:

Sidas resestipendium riktar sig till dig som studerar vid universitet/högskola eller är nytexaminerad och har blivit antagen till obetald praktik på en internationell organisation.³¹

---

25. Budgetframställan till Sida 2020 2019 sid. 9f.

26. Strategi för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016-2022 2016

27. Ramorganisationer: www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/aktorsgrupper/Civila-samhallet-organisationer/Stod-till-svenska-strategiska-partnerorganisationer/.

28. Forum Syd är ett exempel på en vidareförmedlande organisation, som förmedlar medlen vidare till andra organisationer. Praktikanten är cirka fyra månader i mottagarlandet och fyra veckor i Sverige, praktikperioden är totalt fem månader. Den som ansöker om en praktikplats måste vara mellan 20 och 30 år och vara svensk medborgare eller ha permanent uppehållstillstånd.

29. Regeringsbeslut U2007/7933/IS.

30. Beslut om insats. Sida 2017-02-23.

31. Sidas resestipendium: www.studera.nu/studera-utomlands/praktik-utomlands/sidas-resestipendium/.

Syftet med stipendiet är ”att öka antalet unga svenskar i internationell tjänst”.³² Det preciseras i termer av:

[...] att få yngre akademiker intresserade av att söka framtida tjänster vid internationella organisationer och därmed bidra till att öka antalet unga svenskar i internationell tjänst.³³

Stipendiet gör det möjligt att delfinansiera kostnader under vistelsen utomlands. Sidas resestipendium har inte haft finansiering sedan 2015. På studentportalen Studera.nu framgår status:

På grund av omdisponering av Sidas budget är det för närvarande tyvärr inte möjligt att söka Sidas resestipendium.³⁴

---

32. Sidas resestipendium för praktik vid internationella organisationer: Anvisningar 2016 sid. 2.

33. Sidas resestipendium för praktik vid internationella organisationer: Anvisningar 2016 sid. 1.

34. Sidas resestipendium: www.studera.nu/studera-utomlands/praktik-utomlands/sidas-resestipendium/.

Ett myndighetssamarbete – bakgrund

Kapitlet innehåller en kortfattad beskrivning av myndigheterna IPK:s och UHR:s historia. Ambitionen är att belysa utredningens första frågeställning, bakgrunden till och processen som gjorde att de fem Sidafinansierade programmen flyttades till IPK respektive UHR. Ambitionen är också att ge en inblick i händelser i historien som har betydelse för hur de Sidafinansierade programmens mål och strategier bedöms i relation till myndigheternas och regeringens övergripande mål och strategier för verksamheten.

De tidiga åren

Myndigheten bildas och programmen startas

1997 bildades genom regeringsbeslut myndigheten *Svenska EU-programkontoret*. Det var en konsekvens av det svenska EU-medlemskapet och av att Sverige behövde ett nationellt kontor för att administrera EU-program inom utbildningsområdet. Svenska EU-programkontoret arbetade för att underlätta för dem som ville satsa på utvecklingsprojekt och utbytesverksamhet och att göra det möjligt genom EU-stöd. Tanken var att programkontoret med samlad kompetens skulle erbjuda ”en dörr in” och underlätta för ”kunderna”, som kunde vara allt från skolor till företag. Att samla alla program i en specialistmyndighet var relativt nytt; övriga EU-länder valde i stället att bygga upp ett eller flera kontor för de enskilda programmen.³⁵

År 1999 tillsatte regeringen en särskild utredning för att undersöka det framtida ansvarsområdet för Svenska EU-programkontoret: Kunde närliggande verksamheter från andra myndigheter samordnas till en myndighet? I utredningen beskrivs programkontorets mål och uppdrag utifrån regeringsbrev. De övergripande målen är bland annat att:

[...] aktivt främja och stödja utvecklingsprocesser och mobilitet inom utbildning och kompetensutveckling inom ramen för europasamarbetet; [och] aktivt verka till att svenska skolor, företag och organisationer ges bästa möjliga förutsättningar att tillvarata de olika möjligheter som europasamarbetet inom utbildning och kompetensutveckling erbjuder.³⁶

Vid den här tiden hade en rad sektorsmyndigheter nationellt ansvar för olika program. Utredningen lyfter fram flera fördelar med att samla programmen i en specialistmyndighet, bland annat:

---

35. SOU 1999:102.

36. SOU 1999:102 sid. 39.

[...] kundperspektivet, att specialist- och generalistkunskap samsas under samma tak, genom att samla många liknande program i en organisation har ett säkert administrativt system byggts upp, samt att det blir effektivare och billigare administration genom gemensamma databaser, växel, ekonomihantering, etc.³⁷

Utredningens slutsats är att ett antal program bör föras över till Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling och att kontoret genom det får en tydligare roll: att ansvara för internationella program, både inom och utom EU. Kontoret kommer då att kunna:

[...] specialisera sig på en effektiv och kundanpassad hantering av de olika utbytesprogram som inrättats för att stimulera internationaliseringen.³⁸

Den 1 januari 2000 fick myndigheten sitt nya namn: Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK).³⁹ I och med det skapades en samlad myndighet för internationellt utbyte på utbildningsområdet.⁴⁰

Samma år beslutade regeringen att Sida skulle upprätta utbytesprogrammet *Linnaeus–Palme* (LP). Programmet skulle skötas genom myndighetssamarbete, finansieras med biståndsmedel från Sida⁴¹ och administreras av IPK.⁴² Två år senare gav regeringen IPK i uppdrag att hantera programmen *Minor Field Studies* (MFS) och *Sidas resestipendium* (kallat Internship). I regeringsbeslutet står att Sida pekar på samordningsvinster med att överföra hanteringen till IPK som redan administrerar *Linnaeus–Palme*. Hanteringen bedöms kunna ske med bättre kvalitet genom att den administreras av IPK. Regeringsbeslutet slår fast att myndigheterna genom en överenskommelse säkerställer att biståndsaspekten i programmen bevaras.⁴³

År 2006 fick Sida uppdrag att finansiera sammanlagt tio tjänster på IPK på Gotland. Omlokaliseringen skulle vara fullt genomförd 2008. IPK skulle därmed bygga ut och vidareutveckla de program som redan fanns på myn-

---

37. SOU 1999:102 sid. 45f.

38. SOU 1999:102 sid. 54.

39. Svenska EU-programkontoret ombildades till två myndigheter, Svenska ESF-rådet och IPK. Svenska ESF-rådet arbetade på uppdrag från Arbetsmarknadsdepartementet och Socialdepartementet och verksamheten spänner över flera politikområden, främst arbetsmarknads-, social-, utbildnings-, närings- och integrationspolitik. IPK arbetade på uppdrag från Utbildningsdepartementet och verksamheten spände över hela utbildningsområdet. Se vidare SOU 2012:1.

40. SOU 2006:10.

41. Utgiftsområde 7, anslaget A1 Biståndsverksamhet, anslagsposten 2 Bilateralt utvecklingssamarbete, delposten 5 Särskilda utvecklingsprogram, Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter.

42. Regeringsbeslut: Uppdrag att inrätta utbytesprogrammet *Linnaeus–Palme* 2000.

43. Regeringsbeslut: Uppdrag att hantera stipendieprogrammen *Minor Field Studies* och *Internship* 2002.

digheten och dessutom ta över hanteringen av Den globala skolan och SMUL. Regeringsbeslut för SMUL skulle börja gälla vid nyåret 2008.⁴⁴

I rapporten *Vidgade och nya arbetsuppgifter för IPK*, som Sida och IPK lade fram gemensamt i slutet av 2006, föreslås att även programmet som kallades Samarbete med utvecklingsländer (SMUL) skulle administreras av IPK. Programmet hade drivits som en pilotverksamhet inom *Myndigheten för skolutveckling* (MSU) i tre år. MSU föreslog själv att den reguljära verksamheten skulle drivas av IPK.⁴⁵ SMUL bytte senare namn till *Athena*.

Utöver de fem program som IPK tilldelats genom regeringsbeslut finns även *Praktikantprogrammet*. Det tillkom efter diskussioner mellan Sida och IPK 2011. I mötesanteckningar framgår att IPK ska utveckla det nya praktikprogrammet, efter avstämningar med Sida. Sida ska stå för finansieringen. Praktikantprogrammet är alltså det enda av de fem programmen i denna utredning som inte har ett regeringsbeslut i botten.

Sommaren 2011 kom ett direktiv från regeringen om förändring av strukturen bland de myndigheter som fanns inom högre utbildning.

Syftet [var] att skapa en effektiv och tydlig ansvarsfördelning, där den granskande verksamheten skiljs från den främjande och serviceinriktade verksamheten.⁴⁶

Önskan var att göra på liknande sätt som med skolmyndigheterna, det vill säga att skapa en granskande myndighet och en servicemyndighet. Utredningsdirektivet var ganska klart: tanken var att slå ihop delar av Högskoleverket med Internationella programkontoret och Verket för högskoleservice (VHS). Tillsammans skulle de bilda en samordnande myndighet med fokus på service och internationellt samarbete. Högskoleverkets uppgifter skulle renodlas till att fokusera på kvalitetsgranskning och tillsyn.

De två nya myndigheterna – UHR och Universitetskanslersämbetet (UKÄ) – lanserades den 1 januari 2013. Anledningen till att IPK skulle vara en del av den nya servicemyndigheten är inte klart formulerad i direktiven, mer än att regeringen ville ha en ändamålsenlig och effektiv organisering av myndigheterna inom utbildningsområdet.⁴⁷ Den nya myndigheten – UHR – skulle svara för högskoleservice och internationella samarbeten.

---

44. Regeringsbeslut II: *Uppdrag att ansvara för programmet Samarbete med utvecklingsländer* 2007.

45. *Vidgade och nya arbetsuppgifter för Internationella programkontoret för utbildningsområdet* 2006.

46. SOU 2012:1 sid. 9.

47. Dir 2011:52.

År av förändring

Ny modell för styrning i myndighetssamarbete och budgetneddragning

I slutet av 2015 ändrades Sidas hantering av UHR:s program internt på myndigheten. I praktiken innebar det att programmen hamnade i ett sammanhang med tydligare styrning. Det sammanföll med att budgeten för de fem programmen skars ner kraftigt på grund av att biståndsbudgeten disponerades om.

Den minskade finansieringen av programmen var problematisk av flera skäl. Ett var svårigheter att skära ned på kostnaderna för att administrera och utveckla programmen. Främst berodde det på att det var en del av utlokaliseringen av verksamhet från IPK som innebar att tio tjänster skulle finnas i Visby (med finansiering från Sidas biståndsbudget). Sammantaget förde det med sig att en mindre andel av medlen kunde användas för faktiska projekt finansierade av utbytes- och stipendieprogrammen. Dessutom kan det inte uteslutas att förtroendet och intresset bland befintliga och potentiella projektägare minskade på grund av avslag eller att en grundläggande förutsägbarhet ifråga om finansiering saknades.

Betydelsen av strategirelevans ökar

UHR:s arbete med programmen sattes på prov när flera förändringar av styrningen av de Sidafinansierade programmen presenterades i rask takt: mindre budget, stramare och mer omfattande administration samt extern projektrevision. Sida ställde också tydligare krav på vad budgetframställan skulle innehålla.

Sidas krav på extern revision från UHR väckte frågor bland programhandläggarna om varför UHR som myndighet, som redan lyder under Riksrevisionen, ska behöva granskas av en annan myndighet. Samtidigt fanns en uppfattning – på myndigheten – att UHR har en särställning som myndighet bland andra ”ansökare” av programmedel, dels som en myndighet som redan lyder under statlig revision av verksamheten, dels på grund av att det finns regeringsbeslut om finansiering och administration av programmen, vidare är UHR en vidareförmedlare av bidragsmedel och använder sålunda inga medel för egna projekt. För Sida handlade det inte om ”mottagarens status”, utan om de redovisningskrav från UD som Sida självt skulle följa.

Med tiden utvecklades rutinerna för samarbetet, och det har sedan dess beskrivits av båda myndigheter som väl fungerande. Samtidigt uppfattade UHR:s medarbetare att Sida nu – tydligare än tidigare – hade egna mål och strategier med programverksamheten, även innehållsligt och att de betonade betydelsen av strategirelevans.

Nutiden och framtiden

Överenskommelsen mellan myndigheterna

Sida och UHR har alltså ettåriga avtal eller överenskommelser som grundar sig i en årlig budgetframställan. Arbetet med budgetframställan har, i dialog mellan myndigheterna, utvecklats och blivit tydligare sedan 2015. Även om delar av överenskommelsen behövde förhandlas om varje år ökade förståelsen, klarheten och ömsesidigheten. Samtidigt har båda myndigheter uppfattat det som problematiskt att Sidas insatser löper på ettårsbasis, medan verksamheterna i flera av utbytes- och stipendieprogrammen löper över fler år. Det har skapat problem mellan Sidas behov av rapportering från insatserna och UHR:s (och i förlängningen lärosätenas och deltagarnas) förmåga att rapportera.

Hösten 2018 inleddes försök att skapa en treårig överenskommelse, en förändring som båda myndigheterna bejakade; men det misslyckades. Tanken var både att öka förutsebarheten över perioden, och inte behöva "omförhandla" flera (och delvis rutinmässiga) delar av överenskommelsen varje år, och att öka flexibiliteten inom den ram som en treårig överenskommelse skulle kunna skapa. Förklaringarna till varför överenskommelsen uteblev varierar mellan myndigheterna. Det blev ettåriga överenskommelser även för efterföljande budgetframställningar, med ambitionen att återkomma till diskussionen om treåriga överenskommelser.

Ett myndighetssamarbete – policyanalys

Kapitlet innehåller en beskrivning och analys av tre policyområden: Agenda 2030 samt mål och strategier för UHR:s respektive Sidas verksamheter. Ambitionen är framför allt att belysa utredningens andra och tredje frågeställning och landa i en kommentar av utredningens fjärde och avslutande frågeställning.

FN:s mål för hållbar utveckling och svenska regeringens strategi

Avstamp i tre globala överenskommelser

Sveriges policyramverk för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, beslutat 2016, är ett centralt dokument för svensk biståndspolitik.⁴⁸ Genom det styr regeringen hur biståndet ska utformas. Policyramverket bygger på tre globala överenskommelser, alla antagna 2015:

- Slutdokumentet från konferensen om utvecklingsfinansiering – *Addis Abeba-agendan*. Avtalet innehåller fler än 100 konkreta åtgärder till stöd för att genomföra hållbarhetsmålen. Den riktar sig till alla finansieringskällor och omfattar samarbete om en rad frågor – som teknik, vetenskap, innovation, handel och kapacitetsuppbyggnad.
- Det rättsligt bindande *Parisavtalet*. Ett klimatavtal som gäller i de undertecknande länderna. Det ska börja gälla senast 2020. Den globala temperaturökningen ska hållas under 2 grader och länderna ska jobba för att den ska stanna vid 1,5 grader.
- *Agenda 2030* och de globala målen. Agendan är en global handlingsplan för omställning till hållbar utveckling. De länder som har undertecknat har åtagit sig att arbeta långsiktigt för hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling (de tre hållbarhetsdimensionerna), bland annat kopplat till fattigdomsbekämpning. Åtagandet gäller alla länder, oavsett inkomst- och utvecklingsnivå. Det är ett skifte från de tidigare milleniemålen, som fokuserade på utvecklingen i fattigare länder och där de rika länderna beskrevs som givarländer.

Genom dessa tre överenskommelser knyts för första gången det internationella arbetet med fattigdomsminskning tydligt till samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling. De tre hållbarhetsdimensionerna är principiellt lika viktiga. De är både förutsättningar och möjligheter i förhållande till varandra. Det krävs att alla politikområden samverkar för att nå de gemensamma

---

48. Skr. 2016/17:60.

målen. Det är föreningen av de tre dimensionerna som utgör hållbar utveckling, ensidig fokusering är inte förenligt med hållbarhetstänkandet.

Svenska regeringens arbete med Agenda 2030

Agenda 2030 består av 17 globala mål och sammanlagt 169 delmål. Såväl mål som delmål för hållbar utveckling är universella, integrerade och odelbara. Inget mål kan nås på bekostnad av ett annat. Agenda 2030 innebär på ett tydligare sätt än tidigare en samlad ansats till hållbar utveckling. Den visar hur övergripande principer (exempelvis mänskliga rättigheter, jämställdhet eller demokrati), perspektiv (exempelvis specifika gruppers villkor eller rättigheter) och sakfrågor kommer samman i det övergripande målet om en hållbar utveckling.⁴⁹

Regeringen har i uppdrag att genomföra Agenda 2030 nationellt och att bidra till att fullfölja agendan globalt. Agenda 2030 ska genomföras inom alla politikområden, och alla statsråd i regeringen har ansvar för agendan inom sina respektive arbetsområden. I den första rapporten från regeringen om att förverkliga Agenda 2030 framgår att regeringen ser Agenda 2030 och de 17 målen för hållbar utveckling som ett övergripande och framåtsyftande åtagande som Sverige ska vägledas av.⁵⁰ De tre ovannämnda överenskomelserna är sammanhängande delar av det nya globala ramverket för hållbar utveckling. Regeringen framhåller att ambitionen är att Sverige ska vara ledande i att förverkliga Agenda 2030 – både på hemmaplan och globalt.

Regeringen tillsatte 2016 en nationell delegation som ska stödja och stimulera arbetet.⁵¹ Ett år senare publicerade delegationen ett förslag till handlingsplan.⁵² Där identifierade delegationen ett antal utmaningar knutna till agendans 17 mål som Sverige står inför. Som exempel kan nämnas ökande ojämlikhet vad gäller till exempel hälsa, ekonomi och utbildning. De sex prioriterade områdena som lyftes fram i delegationens förslag till handlingsplan återfinns, med smärre justeringar, i regeringens handlingsplan för Agenda 2030, där de kallas fokusområden.⁵³ Dessa fokusområden är:

- Ett jämlikt och jämställt samhälle.
- Hållbara samhällen.
- En samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi.
- Ett starkt näringsliv med hållbart företagande.
- En hållbar och hälsosam livsmedelskedja.
- Kunskap och innovation.

I början av 2019 lämnade delegationen över sitt slutbetänkande *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet*.⁵⁴ Utgångspunkten för förslagen i betänkandet är att arbetet med Agenda 2030 i möjligaste mån

---

49. Agenda 2030 och globala målen på regeringens hemsida. www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/.

50. Sverige och Agenda 2030 2017.

51. Dir. 2016:18; Dir. 2017:8.

52. I riktning mot en hållbar välfärd 2016.

53. Handlingsplan Agenda 2030 2018.

54. SOU 2019:13.

ska utgå ifrån nationellt etablerade mål, strategier, styrnings- och uppföljningsprocesser samt Sveriges åtaganden i enlighet med internationella konventioner.

Sveriges politik för global utveckling

Sveriges politik för global utveckling (PGU) – som presenterades i propositionen *Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling* – är ett centralt verktyg för att genomföra Agenda 2030.⁵⁵ Premissen är att beslut som fattas i Sverige ofta påverkar globalt. Därför är kärnan i politiken för global utveckling att de beslut som fattas i Sverige ska bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Hänsyn ska tas till effekter för länder och människor som befinner sig i fattigdom – en politik som Sverige ska bedriva föredömligt.

Hela regeringen har ett ansvar att bidra till den globala politikens mål om en rättvis och hållbar utveckling. PGU är ett verktyg för att effektivisera det gemensamma arbetet mot de globala målen och Agenda 2030 samt minimera risken för att regeringens arbete inom olika områden motverkar varandra. Syftet är att identifiera områden där samverkan är möjligt och synliggöra mål- och intressekonflikter för att de ska kunna avdömas politiskt.⁵⁶

En enig riksdag tog 2003 beslutet om PGU. Det föregicks av en parlamentariskt tillsatt kommitté (vardagligt kallad Globkom), vars betänkande – *En rättvisare värld utan fattigdom* (SOU 2001:96) – tidigare hade lämnats till regeringen. Kärnan i betänkandet är att biståndspolitiken måste breddas, frågan om global utveckling och fattigdomsbekämpning måste omfatta flera eller alla politikområden. Därför gäller PGU:s övergripande mål – att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling – för samtliga politikområden, inte bara för biståndet. Där ingår utbildningspolitik i alla dess delar. Politikens huvuddrag är att:

[...] Politiken skall främja och präglas av respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och god samhällsstyrning, jämställdhet mellan kvinnor och män, hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt och social utveckling och trygghet. Den skall därutöver inriktas på områden där nya krav ställs på helhetssyn och samverkan.⁵⁷

I den internationella samverkan som krävs är målet:

[...] att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.⁵⁸

---

55. Prop. 2002/03:122.

56. Sveriges politik för global utveckling 2015.

57. Prop. 2002/03:122 sid. 22.

58. Prop 2002/03:122 sid. 1.

Regeringen rapporterar till riksdagen vartannat år, i skrivelsen *Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030*. År 2014 aviserade regeringen en nystart av PGU. Bland annat innebar det att samtliga departement ska ta fram handlingsplaner med konkreta mål för hur de ska bidra till Agenda 2030 och de globala målen, genom en *samstämmig* politik. Handlingsplanerna började gälla i mars 2014 och ska uppdateras varje år.⁵⁹ Politikens samstämmighet anses vara avgörande för PGU. I linje med detta uppmanades 86 statliga myndigheter 2016 att redogöra för sina planer för agendaarbetet – däribland Sida och UHR.⁶⁰

Mål och strategier för att internationalisera utbildningen

Utbildningspolitiskt ramverk – utbildningens roll för att uppnå målen i Agenda 2030

Agenda 2030 – Mål 4: God utbildning för alla

Agenda 2030 har i mål 4 fokus på utbildning. Utgångspunkten är att utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Genom detta mål åtar sig världens länder att erbjuda inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet på alla nivåer: förskola, grundskole- och gymnasieutbildning, högre utbildning samt yrkesutbildning. Alla människor, oavsett kön, ålder, ras eller etnicitet, liksom personer med funktionsnedsättning, migranter, ursprungsfolk, barn och ungdomar ska ha tillgång till livslångt lärande som hjälper dem att förvärva nödvändiga kunskaper och färdigheter.

Utbildningsfrågor ska ses utifrån behovet av att inhämta kunskap under hela livet, särskilt kopplat till möjligheten till att delta i arbets- och samhällsliv. All utbildning ska främja värderingar, kunskaper och färdigheter som bidrar till hållbar utveckling. Följande delmål finns för *Mål 4: God utbildning för alla*:

1. Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.
2. Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.
3. Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.
4. Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

---

59. Exempelvis har regeringen 2019 gett Skolverket i uppdrag att synliggöra hur de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen kopplar till skolans styrdokument.

60. Regeringsbeslut, Fi2016/01355/SFÖ.

5. Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.
6. Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.
7. Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.
  - a. Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.
  - b. Till 2030 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.
  - c. Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Svenska Unescorådet uppmanar regeringen att öka utbildningsbiståndet

Utbildning av god kvalitet är enligt Unesco (Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur) centralt för att uppnå de 17 målen i Agenda 2030. Målet med utbildning för hållbar utveckling är att alla ska ha tillgång till kvalitativ utbildning som hjälper till att ställa om samhället och hitta lösningar på världens ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar. Viktiga områden är exempelvis fattigdomsminskning, medborgarskap, fred, lokalt och globalt ansvarstagande, utveckling av landsbygd och stad, hållbar urbanisering, jämställdhet och kulturell mångfald.

I Unescos årliga rapport om utbildning, *Global Education Monitoring Report (GEM) 2017/18*, framgår att det fortfarande finns stora problem med utbildning i världen. Temat i rapporten är ansvar, framför allt vem som är ansvarig för att uppnå de globala målen om lika utbildning för alla. Enligt rapporten lever en av fyra regeringar inte upp till de krav som finns för finansiering när det gäller utbildning.⁶¹

Sveriges regering har slagit fast att utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Regeringen hänvisar också till forskning som visar att inklude-

---

61. *Global Education Monitoring Report 2017/18*.

rande utbildning av god kvalitet för alla är en av de viktigaste grunderna för välstånd, hälsa och jämställdhet. Regeringen lyfter även fram att utbildningssystem måste möta människors behov under hela livet – från tillgång till förskola över grundskoleutbildning till att alla unga personer ges möjlighet till gymnasie-, yrkes- och högre utbildning. Det stora antalet män och kvinnor som inte är läs- och skrivkunniga visar att behovet av vuxenutbildning är avgörande. Regeringen slår också fast att alla könsbaserade skillnader i tillgång till utbildning måste avskaffas och att alla måste ges likvärdig tillgång till alla utbildningsnivåer och möjlighet till livslångt lärande.⁶²

I rapporten *Utbildning i utvecklingssamarbetet* – skriven på uppdrag av Svenska Unescorådet – uppmärksammas att trots utbildningens centrala roll för ökat välstånd, förbättrad hälsa, demokrati och jämställdhet i världen och för att uppnå målen i Agenda 2030 är Sverige ett av de länder inom OECD som satsar minst på bistånd till utbildning. Rapporten understryker att *The International Commission on Financing Global Education Opportunity* anser att de bilaterala och multilaterala biståndsgivarna bör öka sina respektive andelar av biståndet som går till utbildning till 10–15 procent. För svensk del skulle det innebära minst en fördubbling av nuvarande nivåer.⁶³

Svensk politik för utbildningssektorns internationalisering

EU:s strategi Utbildning 2020

EU har inga lagstiftande rättigheter inom utbildningsområdet. Däremot finns stödjande befogenheter. Dessutom kan EU ge rekommendationer och uttrycka viljeinriktningar. *Utbildning 2020* är EU:s strategiska ram för europeiskt utbildningssamarbete. Det ska vara ett stöd till medlemsländerna för samarbete och för att sprida kunskap. Målet är att främja utbildningspolitiska reformer på nationell nivå.

Inom ramverket listas riktvärden som ska realiseras till 2020. Relevant för denna utredning är huvudsakligen målet som är kopplat till mobilitet:

[...] nämligen att [M]inst 20 procent av de högskoleutbildade och 6 procent av 18–34-åringarna med grundläggande yrkesutbildning ska ha studerat eller praktiserat en tid utomlands.⁶⁴

Strategin slår också fast att:

[...] EU ska främja gemensamma värderingar och en bättre förståelse mellan olika folk och kulturer och att hjälpa partnerländer utanför EU att modernisera sin utbildning. [Vidare slås fast att] [s]amarbete bidrar till bättre utbildning i världen.⁶⁵

---

62. Skr. 2013/14:131; Skr. 2016/17:60.

63. *Utbildning i utvecklingssamarbetet* 2017.

64. *Utbildning 2020a* ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_sv.

65. *Utbildning 2020b* ec.europa.eu/education/policies/international-cooperation/international-cooperation-and-policy-dialogue_sv.

Regeringens internationaliseringsuppdrag till lärosätena

Högskolelagen reglerar universitet och högskolor under statligt huvudmannaskap. I första kapitlet preciseras betydelsen av internationalisering vid svenska lärosäten:

Högskolorna bör vidare i sin verksamhet främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.⁶⁶

Utöver högskolelagen får varje lärosäte årligen ett regleringsbrev. Dessutom ger regeringen ett gemensamt ramverk till alla lärosäten. På 00-talet utvecklades uppdraget om internationalisering i universitetens och högskolornas regleringsbrev. För 2001 var målet att:

Universitet och högskolor ska erbjuda internationellt attraktiva utbildningar.⁶⁷

De två åren som följde var texten i regleringsbrevet densamma. Skälet till att erbjuda internationellt attraktiva utbildningar var att öka rörligheten. Senare har mobilitet som mål kompletterats med att öka internationaliseringen även för hemmavarande studenter. I 2005 års regleringsbrev kopplas internationalisering samman med höjd kvalitet. Det betonas genomgående att universitet och högskolor ska bedriva ett aktivt internationaliseringsarbete. Citatet nedan – mål 3 i 2005 års regleringsbrev – kan sammanfatta den tidsanda kring internationalisering som formade de fem Sidafinansierade programmen strategiskt och praktiskt.

Universitet och högskolor skall bedriva ett aktivt internationaliseringsarbete i syfte att främja den grundläggande högskole- och forskarutbildningens kvalitet samt förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden. Lärosätena skall utveckla sin uppföljning av internationaliseringsarbetet.⁶⁸

Den skrivelsen kvarstår i stora drag i efterföljande regleringsbrev.

Utan att utesluta en möjlig kontinuerlig policyutveckling under drygt det senaste decenniet har något skett i synen på internationalisering. I det senaste regleringsbrevet för universitet och högskolor – för 2020 – finns inga direkta referenser till mobilitet eller internationalisering. Bland annat betonas i stället hållbarhetstänkandets normerande betydelse för verksamheten.

Universitet och högskolor ska redovisa för hur lärosätet har utvecklat sina processer för att främja en hållbar utveckling (1 kap. 5 § högskolelagen) inklusive hur de har följt upp rekommendationerna i Universitetskanslersämbetets tematiska utvärdering 2017. Lärosätena ska även redogöra för hur relevanta delar av arbetet med att främja en håll-

---

66. 1 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434).

67. Regleringsbrev för budgetåret 2001 avseende Gemensamma bestämmelser för universitet och högskolor m.m. 2001.

68. Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Gemensamma bestämmelser för universitet och högskolor m.m. 2015.

bar utveckling har kopplats till miljöledningsarbetet, uppföljningen av resultaten i Naturvårdsverkets ranking och Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. I redovisningen ska även framgå hur lärosätet avser att arbeta under kommande år för att ta ytterligare steg för att stärka arbetet med att främja en hållbar utveckling.⁶⁹

Två internationaliseringsutredningar i Sverige

År 2004 kom propositionen om högskolesektorn och internationalisering – *Ny värld: ny högskola*. Ambitionen var att öka utbildningens internationalisering och attraktivitet, att kunna göra jämförelser nationellt och internationellt, samt att bidra till höjd kvalitet och breddad rekrytering. Propositionen inleds med en nationell strategi för internationalisering av högre utbildning. I strategin sätts det upp mål för att främja internationalisering och ”främja utvecklingen av gemensamma utbildningsprogram mellan lärosäten i Sverige och andra länder”.⁷⁰ Vikten av internationella utbyten för svensk utbildning betonas. I den nationella strategin finns två huvudskäl för internationalisering: dels att det främjar kulturell förståelse, dels att det främjar utbildningens kvalitet.

År 2018 ger den så kallade internationaliseringsutredningen – *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige* – uttryck för att internationaliseringen av universitet och högskolor behöver underlättas och öka. Det behövs en ny strategi. Det slås fast att:

Vägen framåt är att ytterligare stärka Sverige genom att utveckla kunskapsutbytet med andra länder. [Vidare slås fast att] internationalisering av universitet och högskolor bidrar till att kvaliteten och relevansen i den högre utbildningen och forskningen ökar.⁷¹

Utredningen hade bland annat i uppdrag att föreslå hur fler studenter kan få internationellt perspektiv i sin utbildning, eftersom en viktig del av internationaliseringen anses vara just mobiliteten bland studenter, lärare och forskare.⁷² I slutbetänkandet tas Agenda 2030 explicit upp som ett led i internationaliseringen. Utbildning och forskning anses vara avgörande för att nå de globala målen. Vidare menar utredningen att svenska lärosäten kan spela en viktig roll i att bygga upp kunskap och institutioner i utvecklingsländer, men att det krävs finansiellt stöd i form av stipendier.⁷³ Slutbetänkandet innehåller också ett resonemang om fördelar med stipendier för utbyten både för lärare och studenter och hur det kan bidra till målen i Agenda 2030. Utbyten med biståndsländer har många fördelar och medlen för utbyten bör därför ökas.⁷⁴

---

69. Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende universitet och högskolor.

70. Prop. 2004/05:162 sid. 1.

71. SOU 2018:78 sid. 428.

72. Se också Strategi för forskningssamarbete och forskning inom utvecklingssamarbetet 2015–2021.

73. SOU 2018:78 sid. 296f.

74. SOU 2018:78 sid. 332f.

Förutom att argumentera för att internationalisering genom utbyten bidrar till målen inom Agenda 2030, visar utredningen hur internationalisering kan stärka bilden av Sverige internationellt och höja kvaliteten inom svensk högre utbildning. Utredningen hävdar att internationalisering ur ett diplomatiskt perspektiv kan bidra till att marknadsföra Sverige som kunskapsnation och att internationella studenter och forskare i Sverige kan sprida kunskap om Sverige, våra demokratiska värderingar och vår samhällsmodell.

Grund- och gymnasieskolans internationalisering

Det är inte bara inom högre utbildning som Sveriges regering anser att internationalisering är viktigt. Det ska genomsyra hela utbildningssystemet. I läroplanen för grundskolan (Lgr11) slås fast att:

Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt för att leva i ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.⁷⁵

I läroplanen för gymnasieskolan (Gy11) finns också det internationella perspektivet med:

Skolan ska bidra till att elever får en identitet som kan relateras till inte bara det specifikt svenska utan också det nordiska, det europeiska och ytterst det globala. Internationella kontakter och utbildningsutbyte med andra länder ska främjas.⁷⁶

Vidare står det att:

Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet” [och att] [d]et internationella perspektivet också [ska] bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.⁷⁷

Universitets- och högskolerådets övergripande mål, uppdrag och strategi

Förordning om instruktion och regleringsbrev

I UHR:s instruktion står att:

---

75. Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet 2011 sid. 8.

76. Läroplan för gymnasieskolan 2011 sid. 1.

77. Läroplan för gymnasieskolan 2011 sid. 3.

8§ Myndigheten är det svenska programkontoret för de EU- program och andra internationella program inom utbildningsområdet som regeringen beslutar i ett enskilt fall.⁷⁸

Samt att:

9§ Myndigheten ska administrera de program som avses i 8 § och besluta om deltagande och bidrag i fråga om dessa program.⁷⁹

Fyra av fem av de Sidafinansierade program som omfattas av den här utredningen baseras på regeringsbeslut som säger att de ska finansieras av Sida och administreras av UHR. I och med besluten har regeringen ansett att det finns vinster med att en utbildningsmyndighet administrerar programmen.

Vad gäller hur UHR allmänt ska hantera den internationella verksamheten anges det mellan 2013 och 2016 i regleringsbrevet att:

Myndigheten ska särskilt redovisa hur man sprider resultat och andra erfarenheter från programmen i syfte att främja en ökad kvalitet inom utbildningsområdet.⁸⁰

Den skrivningen ersätts 2017 av att UHR ska genomföra:

Insatser för att främja internationellt samarbete.⁸¹

Samt:

Insatser för att öka den utresande mobiliteten bland studenter.⁸²

Under perioden 2018–2020 finns inget specifikt skrivet om internationellt samarbete och mobilitet i regleringsbrevet, annat än exempelvis ordförandeskapet för Forum för internationalisering.

Mål och strategier

UHR är en myndighet inom utbildningsområdet med ett brett uppdrag inom utbildningsservice och internationellt samarbete. UHR styrs av en styrelse som fattar beslut om övergripande mål och strategier. 2014 fattade styrelsen beslut om den vision som fortfarande gäller: *Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare*. Vidare formulerades treåriga strategiska prioriteringar. Utifrån prioriteringarna beslutade sedan generaldirektören om gemensamma delmål. År 2017 beslutade styrelsen om strategier för perioden 2017–2019. De skiljer sig till viss del från de tidigare. Den strategi som mest förblir densamma handlar om internationalisering: perioden 2013–2016 beskrevs den internationella dimensionen och 2017–2019 formulerades det

---

78. Förordning (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

79. Förordning (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

80. Se exempelvis Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Universitets- och högskolerådet.

81. Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Universitets- och högskolerådet.

82. Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Universitets- och högskolerådet.

som ett internationellt perspektiv. Strävan var att fler inom utbildningssektorn ska se internationella samarbeten som framgångsfaktorer, och att den internationella erfarenheten inom hela området ska öka.

Som tidigare nämnts är det regeringens uppdrag att genomföra Agenda 2030 nationellt och att bidra till att förverkliga agendan globalt. UHR fick ett uppdrag i regleringsbrevet för 2016 att redovisa hur myndigheten inom ramen för verksamheten internationellt samarbete och utbyte bidrar till det. I de efterföljande regleringsbreven har det inte tillkommit några nya uppdrag kring Agenda 2030.

Utifrån de mål och strategier som styrelsen fattar beslut om formar varje avdelning och enhet sina egna mål för den egna verksamheten. Övergripande mål för Avdelningen för internationellt samarbete – som administrerar de fem Sidafinansierade programmen – är att främja internationellt utbyte, samarbete och lärande. Målet är att:

Bidra till ökad kvalitet i den svenska utbildningssektorn genom att programverksamheten tillför viktig internationell kompetens, interkulturella perspektiv och stärkt konkurrenskraft för enskilda individer och Sverige.⁸³

Vidare framgår i verksamhetsplanen för 2019 att fokus är ett antal områden:

[som] tar sin utgångspunkt i regeringens utbildningspolitiska och biståndspolitiska mål samt EU:s utbildningsstrategi 2020.⁸⁴

Sju fokusområden har identifierats, varav ett handlar om kvalitet inom högre utbildning. Vidare ska fokus vara lärande för hållbar utveckling och kapacitetsutveckling, samverkan och partnerskap samt breddning av resursbasen. De sju fokusområdena har tagits bort från UHR:s verksamhetsplan från 2020.

Inom internationella avdelningen finns alltså ett policymässigt brett fokus, där både utbildningspolitiska och biståndspolitiska mål beaktas. Avdelningen för internationellt samarbete utgår ifrån Agenda 2030 med stöd av KAPAME och i utformning av programmen. UHR som myndighet har dock inte *uttryckligen* fokus på Agenda 2030 i de egna övergripande målen eller prioriteringarna.

Mål och strategier för biståndet

Biståndspolitiskt ramverk – biståndets roll för att uppnå målen i Agenda 2030

Svenskt bistånd är en del av *Sveriges politik för global utveckling* (PGU). Vad biståndet ska åstadkomma inom PGU beskrivs i *Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd* som antogs 2016. Policyramverket ska säkerställa ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart och

---

83. Verksamhetsplan 2019, Avdelningen för internationella samarbete, sid 4.

84. Verksamhetsplan 2019, Avdelningen för internationella samarbete, sid 4.

jämställt svenskt utvecklingssamarbete som ligger långt framme globalt sett (se åter FN:s mål för hållbar utveckling och svenska regeringens strategi).

Sidas övergripande mål och uppdrag

Sidas samlade och övergripande uppdrag är att bidra till att minska fattigdomen i världen. Eftersom fattigdom finns på många håll, orsakerna varierar och tar sig olika uttryck, använder Sida olika metoder och samarbetspartner för att nå önskvärda resultat. Myndigheten har tre övergripande uppgifter:

- Att på regeringens uppdrag föreslå strategier och policyer för svenskt utvecklingssamarbete.
- Att genomföra strategierna och hantera insatser, inklusive uppföljning och utredning av resultat.
- Att delta i Sveriges påverkansarbete och dialog med andra länder, givare och mottagarländer, samt internationella organisationer och andra aktörer.

Utgångspunkten för biståndet idag är att huvudansvaret för utveckling vilar på respektive möjligt mottagar- eller samarbetslands regering. Landets regering driver frågan och utarbetar strategier för ekonomisk, social och annan utveckling. Sidas uppgift är att identifiera länder med utvecklingspotential – främst bland de fattigaste länderna – och hitta rätt biståndsform för att stödja angivna utvecklingsstrategier; det kan handla om budgetstöd, programstöd eller projektstöd. I slutänden är det Sveriges regering som beslutar om i vilka länder och inom vilka ämnes- eller verksamhetsområden Sida ska bedriva utvecklingssamarbete.

Den gällande instruktionen för Sida upprättades 2010.⁸⁵ Av instruktionens inledande paragraf framgår att:

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) har i uppgift att stödja verksamhet som bidrar till att uppfylla målet för det internationella biståndet, som en del i genomförandet av Sveriges politik för global utveckling.⁸⁶

I enlighet med instruktionen ska Sidas verksamhet utgå från ett:

- rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling.
- integrerat miljö- och klimatperspektiv.
- integrerat jämställdhetsperspektiv som inkluderar en analys av kvinnors och flickors respektive mäns och pojkers situation.
- integrerat konfliktperspektiv i utvecklingssamarbetet.

När det gäller samverkan ska Sida inom sitt verksamhetsområde – utöver statliga myndigheter och andra offentliga aktörer – särskilt samverka med:

[...] andra aktörer, såsom organisationer i det civila samhället, näringslivet och akademiska institutioner och institut, som kan bidra till att

---

85. SFS 2010:1080.

86. SFS 2010:1080:1§.

uppfylla regeringens mål för det internationella biståndet och bidra till utveckling av genomförandet av utvecklingssamarbetet.⁸⁷

Uppdrag att öka engagemanget och samverkan för Agenda 2030

Sida har även haft uppdraget att få svenska förvaltningsmyndigheter att samverka för att uppnå de globala målen.⁸⁸ Det görs genom GD-Forum (generaldirektörsforum) som är tänkt att vara en central och drivande aktör i att genomföra Agenda 2030 i statsförvaltningen. Myndigheterna inom GD-Forum strävar efter att integrera social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet i sin verksamhet utifrån sina kärnuppdrag. GD-Forums arbete är uppdelat i olika ämnesområden och fokuserar främst på erfarenhetsutbyte, lärande myndigheterna emellan samt ökad samverkan.

En utgångspunkt finns i en gemensam avsiktsförklaring, som hösten 2018 hade undertecknats av 62 myndigheter – däribland Sida och UHR. GD-Forum är en del av Sveriges *Handlingsplan för Agenda 2030*.⁸⁹

Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling (KAPAME)

Regeringen beslutar om de strategier som styr Sidas arbete med utvecklingssamarbetet.⁹⁰ Strategierna är geografiskt indelade och gäller för ett land eller en region. De kan också vara tematiskt indelade för ett verksamhetsområde och gäller globalt. Bland totalt tretton tematiska strategier, hör de fem Sidafinansierade program som UHR ansvarar för till *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling* (KAPAME).

I Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022, anges målet med svenskt bistånd. Målet:

[...] är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i de nya internationella överenskommelser som det internationella samfundet enades om under 2015.⁹¹

Strategin utgår från de tre globala överenskommelserna från 2015. De refereras samfällt och direkt, som ett globalt ramverk för fattigdomsminskning och hållbar utveckling (se åter *Avstamp i tre globala överenskommelser*). Indirekt refereras i strategin hela det biståndspolitiska ramverket (se ovan).

---

87. SFS 2010:1080:5§. Punkt 2.

88. Svenska myndigheter i samverkan för Agenda 2030 2020.

89. Handlingsplan Agenda 2030 2018.

90. Riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd 2017:2.

91. *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022* 2015 sid. 2.

Agenda 2030 är en uppmaning till nytänkande – inte kring målen, de är universella – men kring att tänka på utmaningar och möjligheter. Agendan är öppen för fler och nya aktörer att förhålla sig till på nya och innovativa sätt. Nya sätt att tänka, att lära av varandra och lära tillsammans – i partnerskap. För det krävs ny kunskap, nya lösningar och nya arbetsformer. En fundamental utgångspunkt är att det internationella samfundets samlade bistånd inte är tillräckligt, utan det krävs samtidigt att utvecklingsländernas egna förmågor frigörs och mobiliseras för att bygga och utveckla kapacitet.

Att bygga och utveckla kapacitet i partnerländer handlar både om att möta aktuella utvecklingsutmaningar och om att uppnå de globala målen för hållbar utveckling.

Den verksamhet som finansieras inom KAPAME ska bidra till:

[...] kapacitetsutveckling, samverkan och partnerskap med en bredd av aktörer, utveckling av metoder och arbetsformer samt till att stärka och bredda den svenska resursbasen.⁹²

Inom ramen för strategin finns fyra övergripande målformuleringar: kapacitetsutveckling, samverkan och partnerskap, innovativa metoder och arbetsformer för samarbete, samt en bred svensk resursbas.

- Kapacitetsutveckling omfattar ”stärkt institutionell kapacitet hos aktörer i partnerländer (alla länder på OECD-DAC:s lista över ODA-länder) för hållbar utveckling och fattigdomsminskning”.⁹³ Institutionell kapacitet syftar i sammanhanget både på en strukturell, organisatorisk eller administrativ förmåga och en intellektuell förmåga att verka för angivna mål. Det sistnämnda handlar inte minst om ”att genomföra, följa upp och delta i global dialog om Agenda 2030”.⁹⁴
- Samverkan och partnerskap innebär ökad kunskap och ökat engagemang såväl som bättre partnerskap och ledarskap hos fler aktörer. Målet för samverkan och partnerskap rör inte bara bredare kategorier av aktörer, utan även aktörer utanför partnerländerna och i Sverige, som kan bidra till att genomföra Agenda 2030 globalt.
- Innovativa metoder och arbetsformer för utvecklingssamarbete ”innebär ökad tillgång till och stärkt genomslag för innovativa samverkans- och finansieringsformer och metoder”.⁹⁵
- En bred svensk resursbas omfattar tre utvecklingslinjer:

---

92. *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022* 2015 sid. 2.

93. Mål 1 för kapacitetsutveckling. *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022* 2015 sid. 2

94. Kapacitetsutveckling fokuserar på utveckling i partnerländerna, i den form för officiellt statligt utvecklingsbistånd (ODA – Official Development Assistance) som lanserades av OECD-DAC. Syftet är att främja ekonomisk utveckling och välstånd i fattiga länder. Mål 2 för kapacitetsutveckling. *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022* 2015 sid. 2

95. Mål 3 för kapacitetsutveckling. *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022* 2015 sid. 3

1. Stärkt kapacitet och lärande inom svensk resursbas för internationellt genomförande av Agenda 2030.
2. Ökad svensk representation på strategiska tjänster i internationellt utvecklingssamarbete.
3. Ökad användning och återföring av svensk kompetens och erfarenheter inom internationellt utvecklingssamarbete.

Sidas syn på utbildning som globalt mål och styrning av UHR:s framställan

Utbildning – ett globalt (bistånds-)mål?

Regeringen antog 2018 en specifik strategi: *Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar social utveckling 2018–2022*, kopplad till hållbarhetstänkandets sociala dimension. Strategin är en av tretton (däribland nuvarande strategin KAPAME), som de fem utbytes- och stipendieprogrammen potentiellt kan kopplas till, och som har en tydligare utbildningsprofil att relatera till. I strategin anges att:

Svenskt utvecklingssamarbete inom ramen för denna strategi ska bidra till en hållbar social utveckling genom en förbättrad jämlik och jämställd hälsa, utbildning av god kvalitet genom hela livet, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt tillgång till rent vatten, sanitet och hygien [...] Strategin ska särskilt utgå ifrån de globala målen i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande (mål 3), utbildning av god kvalitet för alla (mål 4), jämställdhet (mål 5) samt rent vatten och sanitet (mål 6), och inom ramen för verksamheten bidra till att uppnå dessa.⁹⁶

Utbildning anses alltså vara grundläggande både för att minska fattigdom och för att nå en långsiktigt hållbar utveckling. Det bidrar till ett jämställt, fredligt och demokratiskt samhälle men också till ekonomisk och annan utveckling. Utan att kunna läsa och skriva är det svårt att vara en aktiv part i samhällsbygget. Utbildning anses också påverka folkhälsan positivt. Satsningar på kunskap och lärande kräver långsiktiga satsningar. I strategin slås också fast vikten av:

[f]örbättrad likvärdig, inkluderande och jämställd utbildning och livslångt lärande av god kvalitet.⁹⁷

Vidare konstateras att grundläggande utbildning är avgörande för ekonomisk tillväxt såväl som politisk och social utveckling. Utbildning är livsbejakande. Avsaknaden riskerar att begränsa människors möjligheter att påverka sitt liv och delta i samhället. Utbildning är hälsofrämjande. Det leder till bättre

---

96. Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar social utveckling 2018–2022 2018 sid. 3.

97. Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar social utveckling 2018–2022 2018 sid. 9.

jämställdhet och demokratiutveckling. Relevanta kunskaper, utbildning och lärande är centrala komponenter i flera av de globala målen, inte minst mål 4:

Utbildningssystem världen över måste möta människors behov under hela livet – från förskola, grundskola, gymnasium och högre utbildning, samt alla människors lika möjlighet till livslångt lärande som gynnar deltagande i arbets- och samhällsliv. Utbildning är nyckeln till välstånd och öppnar en värld av möjligheter som gör det möjligt för var och en av oss att bidra till ett hållbart samhälle.⁹⁸

Målet för satsningen och grundläggande utbildning är också varandras förutsättningar och fungerar ömsesidigt förstärkande.

Det är betydelsen av grundläggande utbildning som finns i målbildens centrum. Vikten av det understryks av att befolkningen växer totalt sett, antalet och andelen unga ökar snabbt i vissa länder och de måste utbildas och bildas, för att kunna få jobb och bidra till samhällsutvecklingen. En stor del av Sidas insatser på utbildningsområdet sker i form av bilateralt stöd till utbildningssektorn i samarbetsländerna. Det är viktigt att understryka att Sida arbetar för att förverkliga Agenda 2030 globalt sett, och att fokus är effekter i samarbetsländer. Huruvida det finns en möjlighet att knyta an de fem utbytes- och stipendieprogrammen till denna alternativa strategi återstår att pröva, både principiellt och praktiskt.

Riktlinjer för framställan till Sida

I *Riktlinjer för framställan till Sida* anges hur UHR:s budgetframställan för de fem stipendie- och utbytesprogrammen ska utformas. Riktlinjerna är inget formellt styrdokument, utan mer ett informellt underlag och stöd för tanke och struktur i att ta fram budgetframställan. Ändå fungerar det styrande. I riktlinjerna framgår vilken strategi och vilken anslagspost i Sidas budget som avses:

Dessa riktlinjer bygger på *Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling (KAPAME)*, som regeringen beslutade 2018-06-07 och som styr den verksamhet som bedrivs inom anslagsposten Kapacitetsutveckling och Agenda 2030. [...] Sidas stöd till de stipendie- och utbytesprogram som handläggs av UHR förväntas främst bidra till målområdet En bred svensk resursbas:⁹⁹

Vidare framgår det att svensk resursbas, i enlighet med strategin, avser:

[...] en bredare grupp av svenska aktörer inom offentlig och privat sektor, samt det civila samhället som kan bidra till det internationella genomförandet av Agenda 2030.¹⁰⁰

Tre punkter lyfts fram:

---

98. Mål 4: www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-4-god-utbildning-alla/

99. Riktlinjer för framställan till Sida 2019 sid. 1.

100. Riktlinjer för framställan till Sida 2019 sid. 1.

- Stärkt kapacitet och lärande inom svensk resursbas för internationellt genomförande av Agenda 2030.
- Ökad svensk representation på strategiska tjänster i internationellt utvecklingssamarbete.
- Ökad användning och återföring av svensk kompetens och erfarenheter inom svenskt utvecklingssamarbete.

Sida förväntar sig förslag på stöd till de sedan tidigare finansierade programmen "samt eventuellt förslag på annat samarbete i riktlinje med strategins mål."¹⁰¹

---

101. Riktlinjer för framställan till Sida 2019 sid. 1.

Slutsatser och reflektioner

I kapitlet dras slutsatser utifrån de fyra frågeställningar som presenterades i inledningskapitlet. Till slutsatserna fogas reflektioner om hur de kan förstås i ett vidare och framåtblickande perspektiv.

Slutsatser om fyra utredningsfrågor

Denna utrednings syfte är *att utreda hur relevanta de fem Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogrammen är i sin nuvarande utformning* i förhållande till Sidas och UHR:s övergripande mål och strategier. Vidare är syftet *att reflektera kring hur programmens relevans kan stärkas*. Syftet ramas in av följande frågeställningar:

- Vilka är de huvudsakliga motiveringar som anfördes när IPK (sedermera UHR) fick ansvaret för att administrera och utveckla programmen?
- Harmoniserar programmen med UHR:s myndighetsövergripande mål och strategier?
- Harmoniserar programmen med Sidas myndighetsövergripande mål och strategier?
- Vilka justeringar kan göras för ökad harmonisering?

Notera att slutsatserna som dras utifrån materialet i utredningen, liksom frågorna, är övergripande. Mer djuplodande och detaljerade analyser eller programspecifika slutsatser ingår inte i utredningen (se vidare Reflektioner).

Motiv för att ge IPK ansvar för administration

Ambitionen var att samla alla fem program hos en och samma myndighet. Förebilden var de EU-program som lades på en gemensam myndighet i Sverige. Detta var de huvudsakliga motiven för att IPK fick ansvaret för de aktuella programmen.

Programmen förlades till IPK och hamnade därmed i ett utbildningssammanhang. Orsakerna till placeringen har inte gått att reda ut, förutom att IPK var en praktisk lösning både för synergier och effektivitet. Alternativet hade kanske varit att placera dem hos Sida och därmed betona biståndssammanhanget och kopplingen till internationalisering och kanske hållbarhetstänkandet. Ytterligare ett alternativ hade varit att placera programmen helt inom IPK:s hägn. Då hade programmen hamnat på Utbildningsdepartementets bord och inte Utrikesdepartementets. Agendatänkandet (Agenda 21, Millenniedeklarationen och Agenda 2030) hade tydligare kunnat vara den sammanbindande länken mellan politikområdena. Huruvida detta beaktades har inte framkommit i materialet.

Harmoniserar programmen med UHR:s mål och strategier?

Sett till målet att utveckla och höja kvaliteten i svensk utbildning harmoniserar programmen med UHR:s övergripande mål och strategier. De syftar till att främja internationellt utbyte, samarbete och lärande. Huruvida de

bidrar till ökad kvalitet i den svenska utbildningssektorn är ett resultat- eller effektmål bortom denna utredning, men kanske syftar programmen i deras nuvarande utformning mer till indirekt än direkt påverkan av detta mål.

Även sett till övergripande svenska och internationella mål för utbildningens internationalisering signalerar programmen på policynivå god målluppfyllelse – de harmoniserar. Den verksamhet programmen syftar till att generera kanske inte tillhör utbildningssystemets mest fundamentala verksamheter, men kan vara en viktig komponent i individens livslånga lärande. Och trots att det redan sker, finns en stående utmaning att internt på myndigheten, i relation till andra myndigheter och samhället i stort vidareutveckla programmen, policymässigt och praktiskt. Att bli ännu skickligare på att förmedla hur programmen bidrar till att förverkliga de övergripande målformuleringarna – både de utbildningspolitiska internationaliseringsmålen och Agenda 2030.

Vidare kan konstateras att medvetenhet om UHR:s mål och strategier finns internaliserad i medarbetarna, de bär med sig dem i sitt dagliga arbete. Målen är med andra ord inte bara något som finns i strategidokument utan har en reell påverkan på arbetet med programmen. Sammantaget är mål och strategiska förhållningssätt till målformuleringarna förhållandevis väl förankrade bland medarbetarna.

Harmoniserar programmen med Sidas mål och strategier?

Om programmets förhållande till UHR:s övergripande mål och strategier kännetecknas av entydighet, är förhållandet till Sidas mål och strategier mer sammansatt och mångtydig. Det behöver inte vara problematiskt. Det är självklart att medarbetare och chefer bättre känner till egna mål och strategier än samverkande myndigheters motsvarigheter. Ändå kan det antas vara en fördel att det finns insikt om samverkanspartners förutsättningar, bevekelsegrunder och målbilder. Frågan gäller ömsesidigt mellan myndigheterna, bra kan bli bättre.

Sett till Sidas samlade och övergripande uppdrag, att bidra till att minska fattigdomen i världen, är det inte ett direkt prioriterat mål för programmen. Däremot är det ett indirekt prioriterat mål. UHR möjliggör genom programverksamheten för andra myndigheter att uppnå sina mål inom olika politikområden. Studerande, praktikanter, lärare och andra kan i sitt livslånga lärande förkovra sig med internationella erfarenheter, med potentiell nytta både i Sverige och mottagarlandet. Eftersökt nytta har en tid primärt kanske varit individuell nytta. I KAPAME-strategin efterfrågas tydligare även institutionell/organisatorisk nytta. Det kräver reformering av programmets inriktning och kanske fokusering utifrån de mål och syften som finns för varje program. Utifrån det som anges i budgetframställan är det dock tydligt att programmen på ett övergripande plan har en tydlig relation till KAPAME. Det är också tydligt att justeringar har gjorts för att öka denna relation ytterligare.

Åter sett till Sidas samlade och övergripande uppdrag, att bidra till att minska fattigdomen i världen: det finns en grundläggande målkonflikt mellan myndigheternas övergripande mål och strategier. Medan Sida fokuserar på (fattigdomsminskande) resultat och effekter i (hela) mottagarlandet, siktar UHR mot (kvalitetshöjande) resultat och effekter (för utbildningssystemet) i Sverige. Direkt ställda mot varandra kan målen förefalla vara i konflikt. Däremot står de inte i konflikt med varandra sett till indirekta resultat och effekter. Utmaningen för båda myndigheterna, enskilt och tillsammans, är att bidra till att utveckla och förädla det policyområde som de aktuella programmen verkar inom. En viktig del av Agenda 2030 är ökad samstämmighet i myndighetssamverkan.

Vidare kan konstateras att samarbetet över lag mellan myndigheterna, eller rättare sagt relationen mellan å ena sidan finansären och å andra sidan administratören och utvecklaren av de fem utbytes- och stipendieprogrammen, fungerar väl. Både den vardagliga verksamheten och den strategiska utvecklingen av programmen bedrivs bra. Det har förekommit spänningsytor eller oklarheter mellan myndigheterna och det finns en del strategiskt och praktiskt skav.

Vad kan göras för ökad harmonisering?

Frågan om harmonisering fokuserar direkt på om mål och strategier för de fem programmen "drar åt samma håll" som, eller harmoniserar med, respektive myndighets övergripande mål och strategier. Indirekt handlar det också om regeringens intentioner med programmen, men också huruvida programmets mål och strategier förhåller sig till Agenda 2030.

Eftersom varken den praktiska verksamheten i form av genomförda aktiviteter eller utfallet av verksamheten ingår i utredningen, hamnar fokus istället på den policymässiga relationen mellan KAPAME-strategin (*Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling*) och hur mål och strategier för programmen formuleras. I enkelhet är det inom ramen för den aktuella strategin som detta ska ske och så sker det idag. Ingen som har kommit till tals i denna utredning har invändningar mot det. Tvärtom bejakas det. Det finns inte heller invändningar mot att hela den kontextuella ram som strategins rubricering inbjuder till utnyttjas.

De Sidafinansierade programmets relevans bedöms direkt i relation till KAPAME, men indirekt i relation till sådant som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling. Notera att det inte innebär att KAPAME är mindre relevant eller kan förbises. Tvärtom är det kärnan i all relevansbedömning. Ungefär som myndigheternas mål och strategier både är vägledande och avgränsande för myndighetens verksamheter, kan KAPAME vara det för programmen. Så med aktuell strategi som fokuspunkt finns agendatänkandet som kontextuell bakgrund att relatera till – att söka argument ur för programmets policy och praktiska verksamhet.

Ett resultat av analysen i denna utredning är att Agenda 2030 tydligt framstår som en lämplig arena för fortsatt utveckling av både policy och programmets innehåll samt praktiska genomförande. I Agenda 2030 skulle myndighe-

terna kunna formulera tydligare mål, med utbildningspolitiska och biståndspolitiska utgångspunkter.

Utgångspunkten för Sveriges arbete med Agenda 2030 tas i nationellt formulerade mål och strategier, formulerade av bland annat svenska myndigheter som i sin tur uppmanas att förhålla sig till de globala målen. Rimligen kan inte alla målrelationer vara direkta, vissa är indirekta och/eller sammanlänkande i flera led eller på ett övergripande plan. Den globala agendan formuleras och förverkligas på detta sätt i växelverkan mellan aktörer på olika nivåer. Målet är i förlängningen att samstämmigheten mellan olika aktörer ökar, både nationellt, internationellt och globalt. Förverkligandet av agendan börjar lokalt.

Reflektioner

Det finns ingen explicit målkonflikt för någondera av myndigheterna i arbetet med de fem utbytes- och stipendieprogrammen. Däremot finns oklarheter. En del oklarheter handlar om indirekta målkonflikter. En annan del innefattar retoriska oklarheter. Ytterligare en del kan handla om attityder. Indirekt kan otydligheterna kanske uppfattas vara orsakade av konflikter, antingen mellan två myndigheters mål och strategier eller i det praktiska arbetet med form och innehåll för de fem programmen.

Inget i denna utredning pekar dock på att sådana konflikter är ett problem, varken i analys av policydokument eller i intervjuerna med myndighetspersonal. Tvärtom finns det en öppenhet i både policy och den praktik som vuxit fram, att Sida och UHR kan administrera och utveckla programmen tillsammans. Möjligen saknas myndighetsövergripande mål som grund för ett gemensamt sammanhang att verka utifrån.

Specifika reflektioner om strategirelevans för de fem programmen

De personer utredarna har talat med är inte eniga om de fem utbytes- och stipendieprogrammets strategirelevans, varken sett till individuella utsagor eller mer myndighetsgemensamma ståndpunkter. Det verkar finnas en flora av tänkbara utgångspunkter och perspektiv, övergripande mål och strategier att ta fasta på. Variationsrikedomen har olika orsaker. De flesta har professionella utgångspunkter. Chefer, handläggare och utvecklare kan exempelvis ha olika infallsvinklar, till exempel mer eller mindre personligt färgade utgångspunkter men ändå utifrån ett professionellt perspektiv.

Den sammantagna bilden är ändå att variationen inte är myndighetsspecifik. Det finns myndighetsgemensamma bedömningar, exempelvis att MFS, vars principiella relevans knappast är ifrågasatt, ändå inte är självklar i den nya strategin. Däremot har LP snarast ökat sin relevans i den nya strategin, från att tidigare ha varit ifrågasatt. Det är därför viktigt med en dialog mellan myndigheterna om utveckling av programmets strategirelevans, i relation till både programmets strategiska och praktiska utveckling och nya strategier att förhålla sig till. Programmets långsiktiga mål kan exempelvis begränsas av mer kortsiktiga justeringar av Sidastrategins inriktning. Rent av riskerar långsiktigheten i programutveckling hämmas och förmågan till innovationer dämpas.

Få, eller ingen som utredarna talat med, ifrågasätter exempelvis MFS tidigare strategirelevans. Programmet passade väl in i den förra strategin, när det handlade om att bidra till att bredda den svenska resursbasen, men det passar inte så väl in i den nya och bredare strategin.

Det innebär inte att MFS saknar utmaningar. Tvärtom. En utmaning är att koppla programmet till en institutionell förstärkning av resursbasen eller stärkta partnerskap. Möjligheten till styrning av MFS-programmet gentemot partnerskap är dock något begränsad och programmet kommer även i fortsättningen att ha sin största styrka i breddning och stärkande av den svenska resursbasen, vad gäller kunskap och intresse för andra länder, svenskt utvecklingssamarbete och Agenda 2030.

LP är inte heller direkt ifrågasatt. Programmets struktur – med samverkan mellan institutioner – anses vara relevant i allmänhet, och i synnerhet kopplat till aktuell strategi. Däremot kan finansiering ur biståndsbudgeten ifrågasättas, enligt medarbetare på Sida. Enligt UHR är LP ett av de program som stärkts mest av de nya prioriteringarna inom KAPAME-strategin. Hela tanken bakom programmet är att partnerskap ska utvecklas och konsolideras, för ömsesidigt lärande mellan svenska lärosäten och lärosäten i låg- och medelinkomstländer. Tidigare strategi – med ett mer ensidigt fokus på individuell resursbas – har i det avseendet begränsat LP-programmets potential.

Praktikantprogrammet visar viss strategirelevans. Programmet passade väl in i den tidigare strategin, där huvudmålet var att bredda den svenska resursbasen. Enligt UHR finns det goda förutsättningar för justering av programmet gentemot KAPAME-strategin, eftersom de organisationer som tar emot och sänder ut praktikanter i samtliga fall gör det inom ramen för långvariga partnerskap som de redan har med organisationer i samarbetsländer. Praktikantprogrammet bidrar också till en stärkt resursbas, på ett individuellt plan och genom att bidra till att stärka det svenska civila samhället.

Athena är ett av två vilande program, utan finansiering sedan 2015. UHR bedömer att programmet har en större relevans inom KAPAME-strategin jämfört med tidigare strategier. Det skapar och konsoliderar tydliga partnerskap mellan institutioner i Sverige och i samarbetsländer. Programmet kan också bidra till stärkt kapacitet och lärande inom svensk resursbas för att genomföra Agenda 2030 internationellt. Dessutom är programmets fokus på ömsesidiga utbyten inom yrkesinriktade utbildningar attraktivt ur ett utvecklingsperspektiv, eftersom det inkluderar unga personer från samarbetsländer som – på ett generellt plan – ofta är i en mer utsatt socioekonomisk situation, än till exempel unga personer på ett universitet. Om dessa unga personer kan stärkas i en praktisk yrkesroll och om deltagande lärare och skolledare kan få nya perspektiv och idéer utifrån utbyten – kan det bli effektiva verktyg för att bekämpa fattigdom.

Sidas resestipendium är också ett vilande program. UHR avser inte att söka medel för detta program under 2020 och kommer därför inte att göra någon vidare bedömning av programmets relation till KAPAME-strategin. Sammantaget är det svårt att bedöma vart programmet är på väg.

Finns det en strategiövergripande kontext?

I Agenda 2030 adresseras många verksamheter i samhället, på global men också nationell och lokal nivå. Av Agenda 2030:s 17 globala mål anknyter biståndsfrågor – eller bredare, globala fattigdoms- och utvecklingsfrågor – till flera eller de flesta av dem. Även om utbildningsfrågan har ett specifikt globalt mål (Mål 4 – God utbildning för alla) hindrar det inte att de Sidafinansierade programmen nischer sig mot ett eller flera av de övriga globala målen. Utbildning är förutsättning, medel och mål för många andra aspekter av den globala agendans mål (se åter *Mål och strategier för biståndet*). Det är dock viktigare vad de Sidafinansierade programmen vill stå för och förmedla gentemot uppdragsgivare och finansiär, och framför allt gentemot olika målgrupper eller intressenter.

Relevans för uppdragsgivare och finansiär eller förmedlare av biståndsmedel (Sida) handlar om verksamhetsstyrning. Även om styrmodellen huvudsakligen är strukturerad kring målstyrning, finns inslag av värderingsstyrning. Utrikesdepartementet formulerar periodvis ett antal strategier för Sidas insatsverksamhet. Sida bjuder in aktörer att söka medel för verksamheter som är relaterade till strategierna. Till varje strategi kopplas ett utvecklingsteoretiskt resonemang eller ett biståndspolitiskt sammanhang. Det är sedan upp till ansökaren att formulera mål och strategier för sin verksamhet inom den strategi och de sammanhang som är lämpligast. I princip, och i praktiken för de flesta som vill ansöka, står det dem fritt att välja strategi att förhålla sig till. Utmaningen är att argumentera för hur den tänkta verksamheten är relevant för den strategi som valts och i förlängningen bidrar till att utveckla det biståndspolitiska sammanhanget.

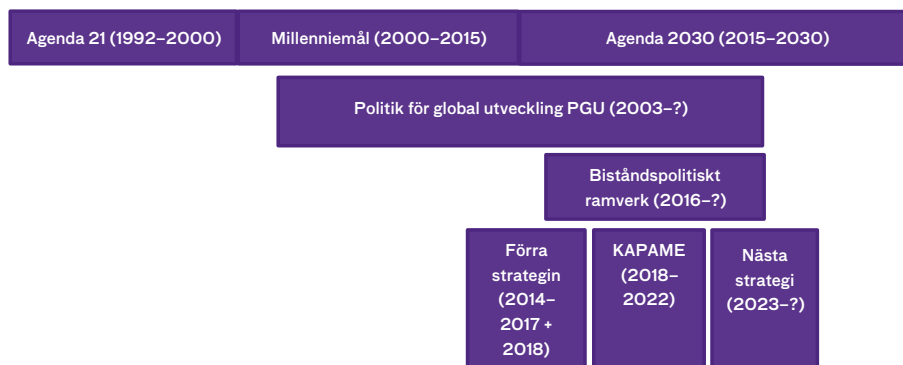
I samarbetet mellan Sida och UHR är relationen i princip lika enkel. På grund av bakomliggande regeringsbeslut som är kopplat till de fem utbytes- och stipendieprogrammen finns dock fler dimensioner i det samarbetet. Regeringsbesluten reglerar att programmen finns, deras finansiering och administration. Programmen får på så sätt både en direkt och indirekt bestående och fortlöpande karaktär, som varje år skapar ett återkommande samarbete mellan Sida och UHR.

I sin snävaste fokusering riktas relevansargumentation mellan Sida och UHR in på de strategier (för tillfället KAPAME), som formuleras av Utrikesdepartementet, som sedan UHR rekommenderas att rikta sina budgetframställningar till. Här finns en osäkerhet på UHR om huruvida det är lämpligast att följa rekommendationen tätt för att få och underlätta finansiering eller om det står programadministratörerna och programutvecklarna vid UHR att fritt att välja mellan olika tänkbara strategier. Över tid förefaller det som om Sida signalerat olika frihetsgrader. Från att i ett tidigt skede ha förmedlat ett förhållandevis öppet mandat, till att under en period ha infört striktare kontroll och numera förespråkar en både lösningsinriktad och tillitsbaserad dialog.

Kanske kunde det öppna upp för programverksamheten om de globala målen direkt kunde ges en tydligare roll som kontext för budgetframställningar till Sida? Figuren nedan ska åskådliggöra en policykontext som skulle

kunna användas i en argumentation för och bedömning av de Sidafinansierade utbytes- och stipendieprogram som UHR administrerar.

Figur 2: Strategiövergripande kontext

Även om den befintliga strategin är fokus för både argumentation och bedömning av strategirelevans, kan referenser till övergripande policyramar möjliggöra länkar till både tidigare och framtida strategier. På så vis kunde kanske övergången från förra till nuvarande strategin ha underlättats? Att gå från ett huvudsakligt fokus på individuell resursbas till att skapa och stärka internationella partnerskap samt stärka en mera institutionell resursbas, som består av lärosäten, skolor samt organisationer inom det civila samhället.

Sett ur perspektiv för verksamheter med kortare livscykel är fokusskiften säkert positivt. Det öppnar troligen för nya verksamheter, och framför allt institutionella verksamheter, att söka finansiering. Sett ur perspektiv för verksamheter med längre livscykel (över år och decennier) blir det utmanande och försvårande att utveckla verksamheten strategiskt med sikte på också långsiktiga resultat och effekter.

Ett strategiövergripande sammanhang – i form av till exempel Agenda 2030 – skulle kunna underlätta för fortsatt verksamhetsutveckling och långsiktighet av programmen.

Referenser

Agenda 2030 och globala målen. www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/. Hämtad 2020-04-15.

Avdelningen för partnerskap och innovation 2019. www.sida.se/Svenska/Om-oss/Organisation/Avdelningen-for-partnerskap-och-innovation/. Hämtad 2019-09-20.

Beslut om insats. Sida 2017-02-23.

Budgetframställan till Sida 2020: För programverksamhet som administreras av Universitets- och högskolerådet 2019.

Dir. 2005:42 – *Översyn av verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet 2005.*

Dir. 2011:52 – *En effektiv myndighetsstruktur i fråga om Högskoleverket, Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet.*

Dir. 2016:18 – *Genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling.*

Dir. 2017:8 – *Tilläggsdirektiv till Agenda 2030-delegationen.*

Dir. 2017:19 – *Ökad internationalisering av universitet och högskolor.*

Global Campaign For Education 2020. en.unesco.org/partnerships/non-governmental-organizations/global-campaign-education. Hämtad 2020-04-15.

Global Education Monitoring Report 2017/18. en.unesco.org/gem-report/. Hämtad 2020-04-15.

Handlingsplan Agenda 2030 2018.

Hantering av Praktikantprogrammet 2018.

Hård kritik mot svenskt bistånd 2014. Svenska Dagbladet. 2014-11-27. www.svd.se/hard-kritik-mot-svenskt-bistand. Hämtad 2020-04-15.

I riktning mot en hållbar välfärd 2016. Agenda 2030-delegationens nulägesbeskrivning och förslag till handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling. www.regeringen.se/49ba4d/contentassets/1a2de8e7c90747a9b2c96081ceed7c58/i-riktning-mot-en-hallbar-valfard.pdf. Hämtad 2020-04-15.

IPK:s riktlinjer för MFS 2003.

Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet 2011. www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet. Hämtad 2020-04-15.

Läroplan för gymnasieskolan 2011. www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gy11-for-gymnasieskolan. Hämtad 2020-04-15.

Mål 4: www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-4-god-utbildning-alla/. Hämtad 2020-04-15.

Mötesanteckningar 2011-02-24: Möte angående nytt praktikprogram finansierat av Sida.

Programdirektiv för Linnaeus-Palme 2018.

Proposition 2002/03:122 – Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling.

Proposition 2003/04: 1 – Budgetpropositionen för 2004: Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

Proposition 2004/05:162 – Ny värld - ny högskola.

Ramorganisationer: www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/aktorsgrupper/Civila-samhallet-organisationer/Stod-till-svenska-strategiska-partnerorganisationer/. Hämtad 2020-06-08.

Regeringsbeslut: Uppdrag att inrätta utbytesprogrammet Linnaeus-Palme 2000.

Regeringsbeslut: Uppdrag att hantera stipendieprogrammen Minor Field Studies och Internship 2002.

Regeringsbeslut: Uppdrag att ansvara för programmet Den Globala Skolan 2007.

Regeringsbeslut: Uppdrag att ansvara för programmet Samarbete med utvecklingsländer 2007.

Regeringsbeslut II: Uppdrag att ansvara för programmet Samarbete med utvecklingsländer 2007.

Regeringsbeslut: Uppdrag till Institutet för utredning av internationellt utvecklingssamarbete att utvärdera Svensk strategi för multilateralt utvecklingssamarbete.

Regeringens skrivelse 2013/14:131 – Biståndspolitisk plattform – det svenska biståndets inriktning.

Regeringens skrivelse 2016/17:60 – Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.

Regeringens skrivelse 2017/18:146 – Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030.

Regleringsbrev för budgetåret 2001 avseende Gemensamma bestämmelser för universitet och högskolor m.m. 2001.

Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Gemensamma bestämmelser för universitet och högskolor m.m. 2005.

Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Universitets- och högskolerådet.

Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Universitets- och högskolerådet.

Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Universitets- och högskolerådet.

Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete 2018.

Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende universitet och högskolor.

Resultatstrategi för kapacitetsutveckling och utbyten 2014–2017.

Resursbasbegreppet: www.sida.se/Svenska/engagera-dig/internationella-tjanster/. Hämtat 2020-04-20.

Riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd 2017.

Riktlinjer för framställan till Sida 2019. Inofficiellt och odaterat underlag/stöd för UHR:s budgetframställan till Sida.

SFS 2010:1080 – *Förordning med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).*

SFS 2012:811 – *Förordning med instruktion för Universitets- och högskolerådet.*

Sidas humanitära bistånd och långsiktiga utvecklingssamarbete – förutsättningar för samverkan 2019. En granskningsrapport från Riksrevisionen (RiR 2019:17).

Sidas resestipendium för praktik vid internationella organisationer: Anvisningar 2016.

Sidas resestipendium: www.studera.nu/studera-utomlands/praktik-utomlands/sidas-resestipendium/. Hämtad 2020-04-15.

Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022. (KAPAME)

Strategi för multilateral utvecklingspolitik 2017 (bilaga).

Strategi för forskningssamarbete och forskning inom utvecklingssamarbetet 2015 – 2021.

Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018. www.regeringen.se/land--och-regions-strategier/2018/07/strategi-for-kapacitetsutveckling/. Hämtad 2019-09-24.

Strategi för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016–2022 2016.

Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar social utveckling 2018–2022.

SOU 1977:13 – *Sveriges samarbete med u-länderna.*

SOU 1977:77 – *Sveriges utvecklingssamarbete på industriområdet.*

SOU 1997:7 – *Byråkratin i backspeglin: Femtio år av förändring på sex förvaltningsområden.*

SOU 1999:102 – *Ansvarsfördelning för internationella program på utbildnings- och ungdomsområdet.*

SOU 2001:96 – *En rättvisare värld utan fattigdom.*

SOU 2006:10 – *Ett förnyat programkontor.*

SOU 2012:1 – *Tre blir två! Två nya myndigheter inom utbildningsområdet.*

SOU 2018:3 – *En strategisk agenda för internationalisering.*

SOU 2018:48 – *En lärande tillsyn: statlig granskning som bidrar till verksamhetsutveckling i vård, skola och omsorg.*

SOU 2018:78 – *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige.*

SOU 2019:13 – *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning: världens möjlighet.*

Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar social utveckling 2018–2022.

Svensk strategi för Multilateralt utvecklingssamarbete 2007.

Svenska myndigheter i samverkan för Agenda 2030. www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/aktorsgrupper/Offentlig-sektor/svenska-myndigheter-for-hallbar-utveckling/. Hämtad 2020-01-31.

Sverige och Agenda 2030 — rapport till FN:s politiska högnivåforum 2017 om hållbar utveckling 2017.

Sveriges politik för global utveckling 2015. www.regeringen.se/regeringens-politik/hallbar-utvecklingspolitik/sveriges-politik-for-global-utveckling/ Hämtad 2019-05-10.

UHR:s Internationella avdelnings verksamhetsplan 2017.

Underlag till ny strategi för kapacitetsutveckling som stödjer hållbar utveckling och genomförande av Agenda 2030 samt utveckling och breddning av den svenska resursbasen. Skrivelse från Sida till regering. DoÄ diarie nr 00065-2018, Nr 20.

Utbildning 2020a. ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_sv. Hämtad 2020-04-15.

Utbildning 2020b. ec.europa.eu/education/policies/international-cooperation/international-cooperation-and-policy-dialogue_sv. Hämtad 2020-04-15.

Utbildning i utvecklingssamarbetet 2017. En kartläggning och sammanställning av biståndet till utbildning i ett svenskt och internationellt perspektiv. Rapport på uppdrag av Svenska Unescorådet. www.unesco.se/wp-content/uploads/2018/05/Utbildning-i-utvecklingssamarbetet.pdf. Hämtad 2020-04-15.

Verksamhetsplan 2019. Avdelningen för internationella samarbete.

Vidgade och nya arbetsuppgifter för Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK). Gemensam rapport från Sida och IPK 2006.

www.utbyten.se/program/linnaeus-palme-partnerskap/mer-om-programmet/. Hämtad 2020-04-15.

Översyn av utbildningsprogram inom Sidas uppdrag för resursbasutveckling 2013. Studie genomförd av Joakim Anger och Bertil Oskarsson, Indevelop.

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsområdet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.